Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 14 июль, 1973 шу. ● № 84 (5345). Мах 2 кеп.

КЕРДА ХЕРЖА СОВЕТАШ

Уьнх шера 17 июне моттигерча Советашка депутаташ хоржашш хинчача хоржамашца цIьяхьа а хьахьенхар партен халкъен йохаргIойаца цхьоагIо, социалистически демократи дунен тIа аггара топашагIа хилар. Вай мехна массанахьа санна Нохч-ГIалгIайчено а хоржамаш чахкхаллар харжарошца ланха политически санхетам бо-лаш шиъш хилар хьагIатар. Республика районни, городской, юртийн поселокеран Советашка депутатална верриг хержаш 9139 саг. Царца 6069 болхлойн колхозхоь, 4603 нхалсаг, 5649 парте бакъ-раш ба, 34,1 процент холарш 30 шерага нхоачаш ха йоъаш ба. Цу даннеш хьахьоьх вай мехна Советаш бокъонца хьакъа оргинаш хилар, цIьдала органашна хержаб болхлой, ахархой, интеллигенце дикагIа боле виъхаш.

Халнъа хьакъашна бокъна бехнтонхан тIабон моттигерча Советий депутатташта. Шбайла хьалха хинчача депутатташа дIадолаяьар дIахо дахь, нерда гIулакхехьа нхоачашдара шоай хьинчан нисм ца нхобеш нъа а хьегIаш IалашIе деза цар республика бахъана культурен дIахо дегIайолаялар, парте XXIV съезда решеннш теIамца нхоачашъар.

Вай мехка дерриге цIьдал нъакъоагIча халнъа бе дола, Советашка тIолла чакхдаьнч из. Вай социалистически паччахьалкхен кард а Советаш, хIьъа уу Советашка мерттера низ — депутат. Совета бакъа юкъе цI хьинарг дакъа лацар паччахьалкхен IцIдал чакхдаьхара данза дергдоаца гIулакх да. Вай паччахьалкхен аггара дукхагIа нъакъоага нах юкъе бола, нахаца айхагIа буъзам бола органаш я Советаш. Цудухьа парте массаза а йознхо ю вахара масс а доакъошка цар йоархIан айбара, цар сий лакхдара. ДIадахача шера сентябра СССР Лакхехьарча Совето тIаийача депутатий статусах долча Законо динна лакхбаб общества вахарера цар йоархIам, цар нъа а дикагIа болх бара цIьдалла оттаяьа. Цунца цхьана Законо хIара депутатагара дIадех из йоннка цIи сийленца лелаяр.

Шоашта еннача бокъонех депутатша бизза пайда эцарг болзна хьалаш оттаде деза. Депутата еннача йоннкхийча бокъонех цаI я предприятей, боахамий, ведомствай культурхошца, исполкомий аппарата болхлошна запросаш е йшш йолаш хилар. Бакъда дIахьача хано хьакъехьачух цу бокъонех бизза пайда эцац дуккхача депутатташ. Масала хьалха гулъбина Советашка Назранховски, Сунженски, цхьаболлча нхаьна районаша цIьнаш ерга хиннача, ГIулакх аIшатIехьанкха деза городской, районни, юртий, поселкени Советашка депутатташ нхъхьегарчой тайп-тайпара хьашташ нхоачашдара хьакъехьа запросаш а еш шоашкара доагIар ца деча культурхошнара бехнтонхан хьабехаргболаш.

Советаша шоай болх дIабелабе беза массазарча комиссеша хьакъаре данъа а лоацаш, уж юкъеза еза сессешнен исполнемий заседанешкен дуъца оттаду дешашш хьинчаш тайп-тайпара, цIьдалла дукхагIа дешнаш лаца деза цар тIаийца соцдмаш нхоачаш иншта ду тIехьежам лоаттабева.

Депутат денхарийла ва ше хоржача округе бахача нахага Советоа цун исполкомо а чакхдоха гIулакхаш дIадовзийта. Ший харжархошца массаза а буъзам болаш хила веза из. Законо маIхара депутат денхарийла ва шера шоъза харжархошта отчет яла. Йах бутт ма бахина а хIиназ хоржача депутатташа хьакъаза отчет дуггIойлаш хьалха оттаяь денхарийла а моттигера Советаш.

Советаша беча тайп-тайпарча балха юкъе мерттера дар хинна а хинназ, хIиназ да а да бахача маха культурно-бытовой гIулакхаш лоррIа делга IалашIар.

Харжархошца мерда хоржача депутатташта наказаш деннад. Царех мерттера дар да йIслагIча пятилетка а цун исоалгIча, хоадамбева шера а заделнш тIаийца социалистически денхараши толамна а шеконцигIа IалашIо.

Моттигера Советаш боахама доал дичча йоалаш яц, цар бокхха лоархIам бу баха нах коммунистически уйлаца хьалнхобева, цар IалашIе деза шоай территере тIа советски IьцIала законнаш нийса нхоачашделга, общественни порядок лорделга. Советашта а, цар исполкомашта а, депутатташта массаза а хоалуш хилийта съезда решеннш, пятилетка заданеш нхоачашъеча цар бу болх массаза а харжархой тIехьожмаш латташ болга. ГIулакха пайда бахина маъра кхы хIама хургдац цох».

КПСС XXIV съезда решеннш, йIслагIча пятилетка заданеш нхоачашъеш республика экономикин культурен дегIайолаяьча доихий денхараш нхоачашдеш деззш бе Нохч-ГIалгIайчен нъакъаргахой. Моттигерча Советий денхар да цу бекхтонхамерча гIулакха юкъе цIвеашнара доагIа данъа лацар.

ПАРТЕ ХЬАЛХЛЕНЦА, ЛЕНИНСКИ НАЬКЪА ТIА

Коммунисташа, берригача советски нахаз, доазол дехьарча вай доттагIаша церра а торжественно а белагалдар РСДРП II съезда, Россе болхлой класса революционни парти, кердача хьисапера парти, сийлахь - йоккха а денински парти вIашагIъеллача съезда сийлдола 70 шу дерриге.

Цу белгалъэьлнача ханна хетаьь ар Москверча партийни, советски, общественни организацийн къахьегамхой викалийн 13 июле Йоккхача Кремлевски дворуе хинна торжественни заседани.

ДIахьдаь, чIоагIа тIоараш детташ тIаийца гулбенинарца новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. А. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Царца президиуме бар СССР Лакхехьарча Совета Президиума председателз заместителан, СССР Лакхехьарча Совета палатай председателзан, СССР Министрий Совета председателза заместителаш, парте ветеранаш, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, КПСС МГК-ан МК-ан бехктонхамера болхлой, общественнога викалаш.

Торжественни заседани хьайийлар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева.

Заседани хьеллаш це кхамаьл даьнуга тIехьаIа новкъоста Л. И. Брежнева доклад е дош ду КПСС ЦК Политбюро члена нов. М. А. Суслова.

Новкъостий Л. И. Брежнева кхамаьлара а М. А. Суслова доклада а уйла тIаххийта ца а дийгIар, массеххаза тIоараш детташ юкъагI а дьхар.

Торжественни заседани хьалхьяьнийна хьахьуь. Цун доакъашхоша уза е тIайите «Интернационал» яха партийн гимн оьл.

* * *

Новкъост Л. И. Брежнева кхамаьлн М. А. Суслова доклада изложенни газета тIа кспаторхарья.

(ТАСС).

КЕРДА ЯЛАТ—ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Шерра даьржад республике гурахь йийна культурган тучаьра балхаш. Денгара денга дукхагIа да колхозашен сопхозашен паччахьалкхенга дIалуш дола.

Коммунистически партеи, Советски правительствин дуъсина тайп-тайпарча кхамех болча нахан паччахьалкхенашгIен юкъе машари доттагIалли чIоагIара тIаераза лелаеча политикана жоп а луш, Паурски района механизаторша дика толаман доаханаш кхаьхьег ялат тучуьча.

ЙIслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбева шера 19493 гектара тIара ялат чуьнца дIаьдаш ца уж. Цунах 11 июль тIаххоачаш 14781 гектара тIара ялат чуьлнад. Духха ялат дIаденнад паччахьалкхенга а. Иштта, план 10200 тонн йолча 10 июль тIаххоачаш 6748 тонн ялат дIаделар.

Районца боахамашта юкъе мискарел хьакха ялат чуийца баьлар «Комсомольский» совхоза механизатораш, 9 июль тIаххоачаш 460 гектара тIара гурахь дийна деррига а ялат чудера цар. Кхыча боахамашка чуъцачуъ дукхагIа да цар гектара тIара дьккхха ялат а — 24,6 центнер. Цу гIулакхо торо — хилийтар заданеца йола план 120 тонн йолча паччахьалкхенга 201 тонн ялат дохка. Из дика толам ба.

Кхоачашлий хIанзаре паччахьалкхера ялат дохкара заданеца йола план «Красное знамя» колхоза кхаш леладеларца а. IIаьа гонтара тIара юкъера лаьрхIача 23,6 центнер чу а яцаш, хьажкIаш йоацаш паччахьалкхенга ялат дохкара заданеца йола план 440 тонн йолча 450 тонн деткад колхозхоша.

Гарга ба уж гурахь йийна ерра культурган чуийца хьа а. 1620 гектарех хIанзаре 1240 гектара тIара ялат чуденад механизатораш. **М. ХАМАТХАНОВ.**

МАШАРА ГIУЛАКХА ЮКЪЕ ТIЕХДАЬННА ДОККХА ДАКЪА ЛАЦАРАХ

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА Л. И. БРЕЖНЕВНА «ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМИ ДIАЯЛАР

Машар лоаттабера чIоагIбара дуъна лоаттабева къовсаме тIехдаьнна доккхий хIамаш карагIдувларех КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» тела Дунен халкъашта юкъера Ленински премин хьокхалаш. Иза премин Леонид Ильич Брежневна дIаялара хетаьь торжественни собрани хилар 11 июле Йоккхача Кремлевски дворуе.

Дворуеца залее гулбелар столицерча партийни, советски, общественни организацийн викалаш, заводий, фабрикий, гIишлойний болхлой, Подмосковни юрта боахама къахьегамхой, Iнлман культурен боккхий деятелаш, Советски Гершашгара Низий викалаш.

ЦигIача, залее, — официальни доттагIаша визитаца ена Советски Союзе йолча ДРВ партийно-правительственни делегаце членаш, СССР-е аккредитовинне бола социалистически мехкий посолаш.

Цига ба кхиъча мехкашкара хъаьший — машар безача низий дерригдунен конгресс кийчъара Дунен халкъашта юкъера консультативно вIашагIкхетара доакъашпхой, «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» синаца Дунен халкъашта юкъера Ленински премин дерриге.

Гулбенинарца чIоагIга, дIахьдаь тIоараш а тохаш тIаэа новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев. Царца иштта президиуме моттигаш хьалъуш Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Хьалхарчу секретара Ле Зуана, ПТВ ЦК Политбюро члена, ДРВ правительства премьер-министра Фам Ван Донга, ГIТВ ЦК Политбюро члена, ДРВ правительства премьер-министра заместителя Ле Тхань Нгиа.

Президиума истола тIа—«Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» Дунен халкъашта юкъера Ленински премин телача Комитета председатель Д. В. Скобельцын, комитета членаш Н. Н. Блохин, Г. М. Бреховских, Н. В. Томский, Р. Гуттуэс, Аз Вире-Туоминен. Цигача ба СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателера заместителаш, СССР Министрий Совета Председателза заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш, КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумера Министрий Советен, ВЦСПС-ан, ВЛКСМ ЦК, КПСС МГК-ан МК-ан бехктонхамера болхлой, министерствайн ведомствайн культурхой, общественнога викалаш.

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» Дунен халкъашта юкъера Ленински премин дIаялара хетаьь, Йоккхача Кремлевски Дворуе хьаеш Дунен халкъашта юкъера Ленински премеш телача Комитета председателза, академика Д. В. Скобельцынна, Комитета а ду за ле мел барий а цIерагIа деза совгIат цо дег тIаэа дахьъала дийцар Леонид Ильич Брежнева.

Советски нахаз, дерригача проеесвина дахьнца бохIар Комитета председателза дIахо, чIоагIга раьза хинна тIаийцар новкъоста Л. И. Брежневна Дунен халкъашта юкъера Ленински премин хьаеллаш болх кхаъ. Дерригача мехкашкарчен ерригачь континенташкарчен миллионан болча наха дика нов Леонид Ильич Брежнев машаран социальни прогресан тIехьа, халкъий праь бахьан долаш са ца, хIодеш къовсам лоаттабер хиларах тарра. Дер тIара из дахьъала йувцашн цунна на ловцаш доахаьнк ба массе а мехкашкара паччахьалкхен общественнин деятелаш, дог цIена нах.

Дерригача дег тIара доагIача цу дIайхача дешашца массе тайпарча къамех болча, тайп-тайпара политически хетарашн уйлаш болаш болча наха хьакхайкаду, Iа, Леонид Ильич, хьалхашка латта деккар кхоачашдара селлара тIаийбрзан хоадамболлашн, конструкторни дIаторе гальнардер гуш, дерригача чакхйоахача политика — халкъашта юкъерча машара, цхьана гIулакхаш деладара, доттагIаша политика шоашш хьакха мах бешш хилар.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашка а тIом чакхбьначул тIехьагIарча хана а новкъоста Л. И. Брежневна карагIдийнна гIулакхаш белгал а дахьа, оратора дIаэо эьлар:

КПСС XXIV съезда яьча ЦК Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева хьоттаьнча машара программо хьалъоьх дунен халкъашта юкъера машари кхепамзлен Iалашъера хьалда нъкъаш. Лоацача хана чухь из шерра дIа а йархIай, дерригача мехкашка хьал а лаьцай, хIанзарча дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка беркате фактор а хинна а йархIай. Дунен собранеца цо еш йола позитивни воздействие гуш я. Къаьста белгалбаккха безам бар са вежаршша йолча социалистически паччахьалкхенашгIа къахьегама дегIайолаш контакташ чакхйоахаш Леонид Ильич Брежнева бечча балха доархIам. Цар къаьста хьалхоьх бохарчарна дIаэа а йархIай, дерригача социалистически солидарностен говнашца вIашагIдувзаденна дола мехкашн халкъашн хIотдаденна хIелар.

Советски арахьарча политике агрессеи хоадамболлаш юхатохара тIаберзабаь ниъкъ саггота къоастае еъаш хьалхашка этта дунен халкъашта юкъерча проблемаш политически нахъъаша къоастараца тIадерзадаьлча конструктивни гIулакхашца тарбеш лелабаро новкъостан дерригача мискарел йоацаш, принцип тайп-тайпара социальни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхий норма а доархIар дIахо шерра бакъонаш тIаэара, дунен халкъашта юкъера деррига гIулакхаш унаъцIенача хьал тIа оттадара. ХIанзарча дунен халкъашта а юкъерча гIулакхий молларIа оагIув вай хьайнача, моллагIча позитивни толмех вай дуъце — Вьетнамера империалистически агрессеи соцзяр, Европера гIулакхаш лергIадахар, советско - американски гIулакхашка керда этап дIайолаяр, герз Iоаделга ахьоозра чакхдаьхьа гIулакхаш — цу деррига хIамашка реальнр холу новкъоста Л. И. Брежнева ше лъца доккха дакъа.

Дунен халкъашта юкъера кхоканн кIаьдбаргера — вIашн гойле йолча тайпара цхьана деладу гIулакхаш лергIадахарга бодача наьъка тIа IалашмаI йоккхий собитеш хилар дукха ха йоацаш новкъоста Л. И. Брежнева Америка вIашагIкхийтача Штатий, Франце, хIъьта кIеззига хьакхаIа — Германе Федеративни Республика кулгалхошца яьча переговорех.

Деррига чуьнца дIа дег тIара — раьза хинна тIаийцар ядерни тIом ца хилийтара хьакъехьа йилла ха йоацаш ярца советско - американски соглашенеш кулгаш ладар. Из — ядерни тIом хилара кхерам кIезигбаргера бухсоцIача кхьыча дIабаккхаргера бодача новкъа гIолла баьккха дакъа тIехьажIаме гIа. Кхоккам кIаьдбара дакъе дахьа ча толамаша тIехь-гIайоагIча тIехьенаша чешамегIча, аъм аргбар, маьршагIча дуненна ларда йолл.

Цунца цхьана вайна хов, белгалдахьхар цо, кулгаш яздеь соглашенеш барт вIашагIтехьбашна дешашн практически чакхдахара, вай мехка доазонел арахьарча, кхоккам кIаьдбара дуъхьала дахьнен агрессеина уйлаш дIаязъяна долеи инзаш цхьатохара хIанзчуа тIехьагIа де дезаш дола хIамаш Iалаьмате дуъха долга. Тхона лов, вай Советски Дахье IIаэо масс оогIаргера деглакхувларан чIоагIъяран, халкъий машари кхерамзлен чIоагIъяра беча балха тIа а, новкъост Брежнев, КПСС-ан вай паччахьалкхенга берригача кулгалхошца тоаман дахар.

Д. В. Скобельцына Iобеш 1972 шера «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» Дунен халкъашта юкъера Ленински премн хьожжарча хьалкехьа Комитето 1973 шера 19 апреле бан совет, чIоагIга детташ тIоараш а долаш Л. И. Брежневна дIаэу Дунен халкъашта юкъерча Ленински премие лауреата дипломи наьъка тIа а йоаллер долно медаль. Золотой зура а эйтта, чIоагIга, дIахьдаь тIоараш а детташ, «Урал», «Хозстан хIинба ленински ЦК-ана», «Хозстан хIинба КПСС-ан» тIом детташ цIогIарг а долаш ловцаш доах Л. И. Брежневна. Пионерашца зизай бокхий букеташ ду новкъоста Л. И. Брежневна.

Цуа тIехьаIа из халкъала вувашш къамелаш ду: Лихачева цIерагIа Москвичен автозавода цхьоагIча инструменталин цеха слесаря, Социалистически Къахьегама Турпала В. С. Павловске, Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Хьалхарча секретара Ле Зуана, Дунен халкъашта юкъера Ленински премеш телача Комитета члена, Болгарски лаьттaлелоча халкъа цхьоагIон секретара, НРБ Паччахьалкхен совета председателза хьалхарча заместителза, Дай-мехка фронта Къаман совета председателза, Дунен халкъашта юкъерча Ленински премие лауреата Георги Трайков, Дунен халкъашта юкъерча Ленински премие лауреата, Дерригдунен Машара Совета Генеральни секретара Рамешш Чандрас, Москвин районе Ленински района № 72 йолча юкъерча школа хьехархочо, РСФСР заслуженни хьехархочо З. А. Малахова, Дунен халкъашта юкъера Ленински премеш телача Комитета члена, Итальянски компарте ЦК члена, Дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреата Ренато Гуттузо, Дунен халкъашта юкъера Ленински премеш телача Комитета члена, «Финдинге машара тIехьарчар» организацие Генеральни секретара, Дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреата Мирьям Вире-Туоминена. Дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреата, Ирански Республика паччахьалкхе-министра Азиз Шерифа.

Къамаьл де дош ду «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» Дунен халкъашта юкъерча Ленински преме лауреата, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна.

Залерчер моаршал а тея новкъостага Л. И. Брежнева, чIоагIга, дIахьдаь тIоараш деттг.

Новкъоста Л. И. Брежнева хьаеш къамелаш чIоагIга тIехьа тIаяхийта ладийгIар, чIоагIга детташ тIоараша цхьа санна дуккхаза къахьегама а дIахьар.

Из башха хоза вIашагIкхетар лиц ца далийтар духьа Ле Зуана ДРВ партийно - правительственни делегаце цIерагIа столицерча къахьегамхоша аьъхIа В. Ф. Промыслова дIаэар чIоагIлуда вьетнамски советски халкъашта юкъера сийлахь - докхха доттагIаш иъз бола барт-цхьоагIон» аьина вьетнамски эрсий меттала тIагIолла дъь йоазуъ а долаш йола йилла.

Москверча къахьегамхошкара вьетнамски доттагIашта делар Советски Союза Коммунистически партин дуъна тIа эгтара халкъара социалистически паччахьалкхен халъъа В. И. Ленина портрет. Эьс иэоьнгеоЭ Советски Союзен паччахьалкхенн гимнаш а локхаш чакхъъьлар митинг.

(ТАСС).

СССР—ДРВ: ЧIОАГIЛУШ ЛАТТ ВЕЖАРАШХА ЙОЛА БАРТ-ЦХЬОАГIО

И. А. Лихачева цIерагIча автозаводе хинна Москверча къахьегамхой митинг

И. А. Лихачева цIерагIча гIоръяьинача Московски автозавода коллективо 12 июле вежаршха, эттара безаргIа бола хьашний санна тIаийца новкъост Ле Зуанин Фам Ван Донгн керте латта ДРВ партийно - правительственни делегаци.

Вьетнамски доттагIий предприяте цехийка хилар, болхлошлен кулгалхошцен къамьалаш дар.

Яхьаза дуккха эзарш нах гул а бенна, Москверча къахьегамхой ДРВ партийно - правительственни делегацеца, вIашагIкхетара хетаьь советско - вьетнамски доттагIала митинг хилар. Митинге бьлхар дуккхаъа предприятеккара, гIишлошшкара болхлой, столицерча интеллигенце викалаш.

Гулбенинарца дIахьдаь тIоараш а тохаш тIаийца новкъостий Ле Зуан, Фам Ван Донг, ДРВ партийно - правительственни делегаце членаш. Трибуне — КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председателз хьалхара заместитель К. Т. Мазуров, КПСС ЦК секретарь В. И. Долгих, КПСС ЦК отдела заведующе хьалхара заместитель О. Б. Рахманин, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь Е. М. Тажелинков, СССР хIинца мехкашкарча гIулакхий министра заместитель Н. П. Фирюбин, ВЦСПС секретарь П. Т. Пимонов, ДРВ-ера СССР посол И. С. Щербаков, кхыбола официальни нах.

Митинге вар СССР-ера РЮВ посол Ванг Куанг Минь.

КПСС МГК-ера Моссовета исполкомон тIедиллараЯа хьайийлар КПСС ЦК члена, Москвета исполкома председателза В. Ф. Промыслова.

Къамаьл де дош ду ЗИЛ-а кузнеций - штампощикий бригадира К. Н. Малина. Цо Москверча болхлой классеи И. А. Лихачева цIерагIча автомобильни завода коллективе цIерагIа дег тIара моаршал делар безача хьашшашца.

Советско - вьетнамски доттагIала Общества цIерагIа делегацеца моаршал делар Общества правление председателза, Советски Союза Туршала, СССР летчика - космонавта Г. С. Титова.

Турпалха вьетнамски халъъа виналкшка дIайха моаршал делар митинге къамаьл даьча, М. В. Ломоносова цIерагIча московски наччалкхенан университета студентка И. Карзанова.

Цуа тIехьаIа къамаьл де дош ду КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхара секретара В. В. Гришина.

КПСС Московски городской комитетен Моссоветен цIерагIа, столицерча коммунистийн къахьегамхойи, митинге дакъа мел лоацарий ца ловцаш доахаьнк ба массе а мехкашкара паччахьалкхени общественни деятелаш, дог цIена нах.

Деррига дег тIара доагIача цу дIайхача дешашца массе тайпарча къамех болча, тайп-тайпара политически хетарашн уйлаш болаш болча наха хьакхайкаду, Iа, Леонид Ильич, хьалхашка латта деккар кхоачашдара селлара тIаийбрзан хоадамболлашн, конструкторни дIаторе гальнардер гуш, деррига чакхйоахача политика — халкъашта юкъерча машара, цхьана гIулакхаш деладара, доттагIаша политика шоашш хьакха мах бешш хилар.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIема шерашка а тIом чакхбьначул тIехьагIарча хана а новкъоста Л. И. Брежневна карагIдийнна гIулакхаш белгал а дахьа, оратора дIаэо эьлар:

КПСС XXIV съезда яьча ЦК Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева хьоттаьнча машара программо хьалъоьх дунен халкъашта юкъера машари кхепамзлен Iалашъера хьалда нъкъаш. Лоацача хана чухь из шерра дIа а йархIай, дерригача мехкашка хьал а лаьцай, хIанзарча дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка беркате фактор а хинна а йархIай. Дунен собранеца цо еш йола позитивни воздействие гуш я. Къаьста белгалбаккха безам бар са вежаршша йолча социалистически паччахьалкхенашгIа контакташ чакхйоахаш Леонид Ильич Брежнева бечча балха доархIам. Цар къаьста хьалхоьх бохарчарна дIаэа а йархIай, дерригача социалистически солидарностен говнашца вIашагIдувзаденна дола мехкашн халкъашн хIотдаденна хIелар.

Советски арахьарча политике агрессеи хоадамболлаш юхатохара тIаберзабаь ниъкъ саггота къоастае еъаш хьалхашка этта дунен халкъашта юкъерча проблемаш политически нахъъаша къоастараца тIадерзадаьлча конструктивни гIулакхашца тарбеш лелабаро новкъостан дерригача мискарел йоацаш, принцип тайп-тайпара социальни строяш йолча паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхий норма а доархIар дIахо шерра бакъонаш тIаэара, дунен халкъашта юкъера деррига гIулакхаш унаъцIенача хьал тIа оттадара. ХIанзарча дунен халкъашта а юкъерча гIулакхий молларIа оагIув вай хьайнача, моллагIча позитивни толмех вай дуъце — Вьетнамера империалистически агрессеи соцзяр, Европера гIулакхаш лергIадахар, советско - американски гIулакхашка керда этап дIайолаяр, герз Iоаделга ахьоозра чакхдаьхьа гIулакхаш — цу деррига хIамашка реальнр холу новкъоста Л. И. Брежнева ше лъца доккха дакъа.

Дунен халкъашта юкъера кхоканн кIаьдбаргера — вIашн гойле йолча тайпара цхьана деладу гIулакхаш лергIадахарга бодача наьъка тIа IалашмаI йоккхий собитеш хилар дукха ха йоацаш новкъоста Л. И. Брежнева Америка вIашагIкхийтача Штатий, Франце, хIъьта кIеззига хьакхаIа — Германе Федеративни Республика кулгалхошца яьча переговорех

РСДРП II СЪЕЗДА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛОАРХIАМ

XIX бIаьшера чакхйоалар — XX бIаьшера йоллалуш революционни болама центр Малхбузен Европера гIу ханале еригтача вIашдухьаленгIа юкъметтиг а, имперIалистически система этгара мелагIа йола моттиг а хинна дIаэттача Россе гIу енаЙ. Российски пролетариата хьалхалоца этгат хоачашдара душа къхьеъча ваханштара хьалха оттеи къьнарча стройна революционни штурм яра уж чулоцуш волгучдола партин ашаш хинна декхараш. Бокъонца цу тайпара партин яр Ленина хьаьр.

Большевистски партин хьаьр ййхьа дуккхенна ду чух шера 30 юкъе хьоаттъе итт шу дузаш йолча РСДРП II съездаца. Цига чакхъяьнгIат Россе революционни марксистан организацин вIашагIтохара процесс. В. И. Ленина оттаьчуа пдейно-политически организационни принципаш тIа хьекIа болхьол кхалой пролетариатан партин. Хьахиниг цу хана мел хиннарел ше лерхIараша, шиг стратегеи тактикацен, идейнин организационни принципашна болгалгIа тIа хинна керда тайпа партI.

Капитализм «мырша» дергIоу хача хьалаяьа хьахинача II Интернационала социал - демократически партена чакхъяьг лийр Iараш керттерча дакъе хьоссама парламенташ, тредьюнионистски формеш хинниг. Цу хана Эдуард Бернштейн гучкача а, цунах хиннар марксизма поднее нен оьланагара денз хувдиларг. Малхбузьехьара я Россерча а ре ешкиннен низама рояьа хинна тIанийад дунен халкъашта юкъера ревизионизма шиг тайпара манифест а хинна дIаэтта «Социализма предпосылкаш социал демократ декхарашца» цу книжка. Цу хьалашка бернштейнианство шиг ерригача белгалонашца идейно йохаелгу российски жеттел, дунен а болхьол кхалой. Цунах хиннар марксизма поднее нен оьланагара денз хувдиларг. Малхбузьехьара я Россерча а ре ешкиннен низама рояьа хинна тIанийад дунен халкъашта юкъера ревизионизма шиг тайпара манифест а хинна дIаэтта «Социализма предпосылкаш социал демократ декхарашца» цу книжка. Цу хьалашка бернштейнианство шиг ерригача белгалонашца идейно йохаелгу российски жеттел, дунен а болхьол кхалой эгтара хьалхарча аргIан декъарел цаI а хинна дIаэттад. Цудухьа РСДРП II съезд кийчьоча хана а цу съезде а В. И. Ленинан цунах тIехьарчарн хоадамболлаш къовсам бодабаьб опортунизмца.

Опортунисташгара хийра довьгеи хадийлеи бокъонца денаа долаш йола, революционни партин хьаьрга керттерча гIулаех лаьрхIад В. И. Ленина. Цу лерда тIа мара хила ййцу йолаш яьр россиски социал-демократе цхьоагIо. Цхьа бахьан доацаш дан «Искра» яхача ленински гасето эгтара хьалхарча номер тIа Iоаунг кхайкадар: «ВIашагIкхетале тхьалхагIеи вIашагIкхетаран вай цкъа хоадамболлаин белгалгаен хийра довьгеи дезе».

Эрсий опортунисташа — меньшевикаша даим шоай кагийча бокъамашта юкъе яьлар партI, цунца кийсбеш хьаьттабаб къьастъкъеча «пах», барт вIашагIта ца кхеташ доца кIоьрга дешаш шоларIеча дахьбера мара доацача дешашца дIахьуладе гIийртаб. Пушша ниййса воьх дергIоарахьара, большевикаша дош къовсам бодабеннача юкъье денз хьалхарча плане уттгадаьд къовсам тIа доаца принципиальни дешаш.

РСДРП II съезде барт вIашагIта ца кхеташ хиннай парте вахара ергIнга керттера оагIоин — теори, политика, стратегии тактикеи, организационни къастам. ХIаьта а, къовсам тIа дахьна дешаш дуккхача тайпара доллашъеьа а, деш хинна къамаьл бухсоциал кхиамца керттерча хьалнад — мишта хила еза болхьол партI?

Ленинен цунна тIехьарчарна яхьад, шиг оьланга, идеологеча, лерхIарашкен декхарашкен дIалача нз хила еза социальни ревюше партI, болхьол класса, бергIача къьастъгамгой кулгалдуи достаеи тедеи низ. Ленински «Искро» енаен II съездо тIаийан йола партре программа шиЙ ирала цунаоргIинизмана дахьала, протетариата сагогатIа доаца денаш дайдара дахьала ерзаяь хиннай. Тсорен практикан дергIача дешаш революционни марксизма ваьхьаца, пролетариат а диктатура яккхара тIабераздаьхьа нахьъца къьастадеш хиннад цу тIа. РСДРП программа цунца принципиальнО эргаш хиннай пролетарната диктатура хьакъьоъча яхьаккха хIоа хьалаца хиннача II Интернационала социал-демократически партей программе. Марксизма-ленинизма хоадамболлаш юстера кхийсад капитализм дергIа ме йоаIча классови вIашдухьаленаен «гIаьлдуу, «шиьарра, машарца социализме «йоагIа», хIьаьта цу гIулаехо, дий хьона, социальни революци елга «сознагIа» хуиийт яхаш реформастаца шоашта хетачох дийцарш.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 14 июль, 1973 шу.

ВАЙ ВАХАР ИЙРЧАДОАХАР ЮСТАРДАККХА

Граждений сход йолаяздалехьа дIкха хьалха Шаьла юртарча I-ча «Мая цIеранга кинотеатрага» хьа хьабоибебаер нах. Царна юкъе бе механизатораш, хьайбаш йелаderaш, цекара свекла лелераш — бе-бева гоазалех болх бу тайп-тайпара хенаш йолаш нах.

Боккхийча нахаца хьавоагIа пенсионер, 20-ча шерий коммунист, дIаяхача замах юхедисача вона гIулаккхаш къовсам лоатта-бара вIашагIъеьдача комиссе член С. Зармаев.

Ла йиш йолаш хIама дий, — йоаьт Зармаев, Советски Iаьдала 56-ча шера урдув дакккари, пхьа лехарн, духха истий кхувларг санна дола дIаяхача замах юхедисача вона гIулаккхаш къовсам лоатта-бара вIашагIъеьдача комиссе член С. Зармаев.

Ла йиш йолаш хIама дий, — йоаьт Зармаев, Советски Iаьдала 56-ча шера урдув дакккари, пхьа лехарн, духха истий кхувларг санна дола дIаяхача замах юхедисача вона гIулаккхашта муттаьа вийрзе хуи пхьяина вола зIамсег.

— Бакълув хьо Салаудн. Раьза хул боккхий нах. Вай воаш да кагирхоч дика-во хилар. ХIаьта, цхьайолча хана мишта ницкъ?

Багара шура а дIаэлалехьа сохьех боагIача наха ду къамаьлаш. Хоалуш да, бIарахьежа а па боагIаш, доагIаш дола кIамаьлаш а дош сходе кIоргера деъьа лана уж укхаза гуллуш хилар. Дукхахчар дехар ду юрта Совета председателла заместителера В. Юнусгаджиева сходе- кIамаьл де дош далаахь тхона, яхаш.

«СССР хьаьв 50 шу дизара хетаьв КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъосто ла Л. И. Брежнева яьча доклада дарга хьежжа бахача наха идейно-политически кIеътам балара болх вIашгIехьабаккхара» доклад йиш сходе парте районни комитета хьаьхарча секретара А. Ч. Осмаева.

Сходе социмаш кхоачашдара тIахьожам лоаттабева комнсее председателла С. Зармаева ше мадарра гучадоахаг дийцер ухх тIехьарча хана боарам боашшаш лакхлур доагIача урдоех. Саг йолдаеча зIамсара дашца боккхий нах доахIит кхоалла дай болча, йоIах урдонна лаьрхIа ,мел хIама дала деза хьажа. ХIаьта вокхо, законан общественностан хьалхашкарча бехкеъкхамах кхетаршца, со хIама хьашшаш ваш оал. ЦхьабаккъаьIа кхаллагIа кхалсар йолхийт захаланш хила безаршка йолаех иззал мах бала безаш хиларах хоам бе.

Цхьанне а яхаш вайга дерригга вай вайнаьха гIулаехаш дIадаха, — йоаьт Зармаева. — Вай дувларан да, вайна воашта новкъало еш дола, замо а кхетамо а уж дIадоахлига дIадехаш дола, сагсаго лаьрхIарен интернационализмаи лардани тIа хьалнинача советски законашца тарлуш доаца дIаяхача замах юхедиса ййрча гIулаехаш. Лурчох сход хиннаруа тIехьаIгIа юрта хабаран дьяржер яьсьла ала баха бесам барашта далаца гIулаех де новкъарло е гIерт цхьабаргаш, аьнна. Дьасса хабаран да уж! Хьайна ма тов далла IамаI а деш кIамаьла вахь ьажжа, лаьтта бахьана дика хетараш хьайгIа тташа' тарлуш доаладаьв ю. Дицде йиш ш, цхьан сагго дьаьча вона гIулаехо ерригача юрта хьа гIадахьлагIа.

Духьхьал кхай тIара воагIача тайпара сходе вера «Джалка» совхоза трактирно-арен гIирага бригадир Сайпов Вауде. Ший дегчу мел Iайнар дийцар цо сходе.

— Шаьла юрта болаш бе, — йоаьт Бауде, шоаш бохь ца баран совнагIа, кхьаьгарчарна а новкъарло еарп. Уж ба базар ерашш. Къахьегача нахагара ши мах бохьккх пар базар тIа, йохкача хIамаех. Царга оалаш хIама а дац. Болх ца беш, къахьегача наьха хьакъ душ баха гIертарашт бехкъхамаг оза бола.

Вай райове бархI боахам, итташ промышленни предприятеи я. Массанахьь ши болхлой. Болх беш воаш сат кхьалетачуа дикатта вахаш хилара уйла хIама ньяи хIанзанца, мичара доагIа цунна из рузкъа?

Юрта кест каста ниййсу шоллагIа сат йоалаю моттигаш. Масала, № 7 йолча юкъерча школа заводоа А. Оздамирова, кIал сеган йорхI бери долларе а, вIалда а цех воашш шоллагIа сесат хьавуйлаайнар шиЙ цIагIа. Цо санна шоллагIа сесат йоалайир шаьлахочо С. Абакаева а.

Кхьамал де дош оп районни больница лоро-гинеколога, СССР Лахъехьара Совета депутатга Касенаес.

— Советски Iаьдало массадола IамаI дейнаш нах, цу дахьке мах боашш дарба дар а долаш, — вьлар по. — ЦхьабаккъаI вайна болх бола бе цунах а хеташ сода нах. Ниййсу шоашта болча пайдана кIезига кхетам бола нах Iехабеъеш а. Масала, хьаьцаргна вай, маьженаш кагъенача наха дарба де хов ю хьона шиЙ дIаэлта Гельдиягне баха Дауд яха саг. Из хьежа саг волча,а йига, цун «дарбах» хIама ца дучча дьавча, цхьан бетта сонгIа ха яьчча тха дошлора дешархо Ширипова Ларися. Лазар гаьна даларах операци е йийзар пхьарса. Хьаьта из бийг цу сахьате доаршка йолаяьларе, сихха тоабенна хургбар цун пхьарс.

Вишаев сона, Махматаджиев Аюб яха кIаьнк, «Дарбан хица» дарба деш хиннад цунна дисначас. Из геттара кIалгIасачуа тIехьарIа мара хоам банзар лорашка. Цига бага ьына арабаьына лораш тIакхачалеъса кIаьнк кхеъа хиннад. Уж тайпа моттигаш ниЙслуш я. КIезига кхетам бола нах Iеха а. беш, цар чотах бага тIерташ бе хьежа нах. Вай масенаш а дIакхаьчачуа дика парта, вайна юкъе царна моттиг йоалаларга.

Шаьла юрта хиннача сходе кIамаьлан дир РОВД начальникан М.Э. Дарегаева, культура отдела партогранизоце секретара В. Магомадовас, пенсионера Н. Ибрагимова, «Джалка» совхозан кхоачача доярка М. Сагтаеас, № 8 йолча кхьерча школе 10-ча классе деша ш йолча Э. Идрисовас, кхьчар. Шоай кIамаьлашца цар дийцер дIаэтта вIаьх ехедисача вона гIулаккхаш вайнаьха къама «Юлгтта Iоатъкъен беш хиларах.

Юрта порядок хилийтара, дIаэра сага вахар бахьанне дог латаш хила беза берриа коммунистан, комсомольцан, юртара еррига общественностан, ишшта яр цига хиннача. Царане уйла, цу гIулаехаш тIабераздаьб бар сходо баь соцам а.

Дика вIашгIехьаъьяькха чакхъьнгIат сесат, цхьабаккъаI цхьа гIалат дар цига. Гулбеннаршта хезанзар хьалха хиннача сходо тIаийа ца соцам кхоачашбарах комисее отчет. Цу хьаьсача дийца балаер, чулоцуш боккхагIа болаш хургбар къамаьлаш, хьаддагIа хургбар массане цхьана кхоачашца деъ дехарашт.

18 сагIах латта керда комисйн кержар сходе соцамаш мишта хсоачашдуу хьажа тIахьожам лоаттабара.

В. МАРЗИЕВ.

КХАШКАРА Б БАЛХАШ СИХДЕННАЧА ДЕНОШКА...

Пятнилетка шин шера шоашта тIадиса дехкар тIера дIадаьккха а кхоалагIча, хоадамбева шера дергига вина сиха а цIена а чуэна а гIерташ болх бен бе республика лаьтта леладераш.

Кхашкара балхаш сихденшта уж дечкаша кхьаьста дукха хIоа ма кхетIадала яш йолаш бе пайхин газетий журналисташ, цар хьанаре гIочий — юртара корреспонденташ. Районни газетий тахан керттера декхар сенга дитталча, из латт хIара колхозе, совхозе, бригаде техникаг бизза пайда а эцара тIаьхьожам лоаттабарах, хьалха латтача механизаторий, комбайнерий опыт шера гIа йоаьржарах, лаг чуэна йийзу кхоачамбоаларан сихгIа хьагучалаларах, уж дIадоахгдола вахьашш белгалгдарах.

Украинерча комбайнерий инициатива хьа а лишь 10—12 дийнахьа ялат чуэна дош деннад Шелковской района юртбоаханна къьастагIонна. Царга донкха новкъостад цу «Строитель коммунизма» яхача газето.

Кхашкара балхаш дIадоладе деза ха гергахьахьча хана газето кепатехар «Ялат чуэна ха» ювна корта боккха нуоаза статья. Цу тIа газето белгалдора районна лаьтта леладераша хьалхашка латта дехзарш, ялат сихгIа чуэна да деза.

«Дика хиннад, аларш. Ялат дукхагIа даккхара тIехьарча къовсама керттера этап дIайолалу гIанз — из чуэна долларе дукха ха йисаш. Ялат кхедарша гIулаех моI долалъа цо дахьабе деза юкъера лаьрхIача гектара тIара 22,3 центнер яккха аьнна вай дош деннаIга. ХIинз цунна тIакхаъча гIмма дар вай. Цудухьа чоагIа лорабаьлча воаш цу тIехьарчарна яхьаь. Из де ВIашгIехьларадыкхаш дувцаш хана из чуэне, ялат лорадара массана а оарзагIвоаше, комбайнерий, трактористий, шоферий, хьатташка болх бечар бехкъокъам лакхбой, яхаш лардора газето.

28 июне В. Куцая яъьяьча «Ялат чуэна долладаьл» яхача корреспонденше тIа йоах: «Селхзи ялат чуэна долладаьл «Красный пахарь» колхозе. Къай тIа болх бен я 13 комбайнан жатка. Касарашка IодIаллад кхо бIаь гектара тIара ялат». ДIахо автор дувц ялат чуэна механизатораша шоайла социалистически яхь мишта вIашгIехьъкхъай, комбайнераша тIаийаьна дехкарех.

— Укх шера тха колхозо дош деннад наччахьалкхенга 3 зaэр тонн ялат лоаха, — яхаш дуни, парткома секретара П. Т. Голышева. — Кхашкара балхаш дешше з дохкарга из. Хьаттанка ялат чIенделл я яьа бола 'машинаш. Эшаш хуле йолаш я дIа-юха кхуьла зерносушилка».

30 июне ираьяьнна номер тIа я «Образцовый материальный стимулан» вьяна корта бола Менжинске цIерагIа колхоза парткома секретара Н. Висаригова статья, «Ялат дакхъара тIехьа кIоьсам лоаттабара» яхача А. Осохован корреспонденци, «Делъба хана» яха В. Уманцева материал, кхьйола а заместкаш, яхай тIа агитатор И. В. Горбенко механизаторашца къьастъмаьл деш болаш дахьаьа сурт.

Газет дешарий терхам тIаесаш я парткома секретара Н. Висаригова статья.

«Ялат чиа а цIена а чуэнлира Галаладара, — яьду авторо, — механизаторий колхоза праьвлеен чIоагIа терхам тIабахийта дийнаш кхашка къьастагарча механизаторашца къьастъмаьл деш болаш дахьаьа сурт.

Газет дешарий терхам тIаесаш я парткома секретара Н. Висаригова статья.

«Ялат чиа а цIена а чуэнлира Галаладара, — яьду авторо, — механизаторий колхоза праьвлеен чIоагIа терхам тIабахийта дийнаш кхашка къьастагарча механизаторашца къьастъмаьл деш болаш дахьаьа сурт.

Украинерча комбайнерша дIайолаьь инициативна хьа а лишь 10—12 дийнахьа ялат чуэна дош деннад Шелковской района юртбоаханна къьастагIонна. Царга донкха новкъостад цу «Строитель коммунизма» яхача газето.

Кхашкара балхаш дIадоладе деза ха гергахьахьча хана газето кепатехар «Ялат чуэна ха» ювна корта боккха нуоаза статья. Цу тIа газето белгалдора районна лаьтта леладераша хьалхашка латта дехзарш, ялат сихгIа чуэнлира Галаладара, — яьду авторо, — механизаторий колхоза праьвлеен чIоагIа терхам тIабахийта дийнаш кхашка къьастагарча механизаторашца къьастъмаьл деш болаш дахьаьа сурт.

Газет дешарий терхам тIаесаш я парткома секретара Н. Висаригова статья.

«Ялат чиа а цIена а

ДОТТАГІАЛ ДЕРРИГНЕЛ А ДЕЗАГІА ДА

Дукха ха я Веденски района Орджоникидзе Карл Марксе цІерагІча колхозаш къаьхьагамошиеи СССР 50 шу дизарга цІерагІча Грозненски химически комбината болххлоеи шоайла доттагІлен бувзамаш леладу. Шсаш шеф.ал дечча колхозе каст-каста хул химикаш. Цхьа ший тайпара цІей да доттагІий вІашагІкхетар. Уж дагабувя шоай бІаьха планий, дІаьхо де дезарий хьакъеъча, хоза салоЛ.

Ше шефал дечча колхозе консервин заводи ферме кхоалеп хьалъе, электрообзаводовани дІаоттаде новкъостал дир химически комбината коллектиео. Цу коллективашка интернационализма доттагІал хилар дика хьакъокх дар цІаеи леладечи гІуларехаш.

Колхоза къаьхьагмхой болча, хьоашалгІа спо хиннаб ВЛКСМ облестной комитетоа Облсовпрофа художественни самодеятельности ЦІеноп ВІашагІкхалар йоля агитбригада Агитбригадина юкъе яр химикай культура ЦІеи художественни самодеятельности коллективаш, комсомольски болхоЛ, лекторашц, краеведчески музеи болххоЛ.

Орджоникидзе цІерагІча колхоза ххай тІара стане «Советски Іаьдала шерашка Нохч-ГІалгІай-че' дегІаяр» яха выстака вІашІехьлъняккхар музеи болххоша, республикански кагирхой гажета редактора, филологически Іилмай кандидата Айдаева нохчий меттала йийшар «Дыша Іадатех юхдисараша деи доля зе а, уж дІадахара наькъьш а,» «КПСС ХХІУ съездо оттаяь машара программа вахаре ххоачашъяра партен Центральни Комитета леладу дунен халкъашта юкъера ГІулдаккаш яха лекцеи. Цул тІехьагІа химикий культура ЦІеи самодеятельни артисташа концерт гсйтар колхоза къаьхьагмхошца.

Карл Маркса цІерагІча колхоза къаьхьагмхоша хьакхаша «50 шера» Нохч-ГІалгІайче экономически культурини дегІаяр» яха лекци йийшар кхоалеп музеи массоан отдела заведующе иов. Кушманнас, тІакхха концерт хьлар.

Сарахьа юртарча клубе колхозан химически комбинатан кагирхой Доттагіаеи сайре хилар. Кагирхошта йийшар «Ленински комсомол дерригача мехкий кагирхошца доттагІаеи барт-цхьаьнан чІсагІъяра лоаттабеча къовсамеи» яха лекци, цул тІехьагІа концерт хилар.

Районан центре—Ведене докхха концерт отгадйр химкомбината культура ЦІеи коллективо.

А. МУЗАЕВ
ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома лекторски группа заведующи.

КЪИЛБАСЕДЕРА ХИШ ЮХА ЛАСТАРГДА

Сона хьалхашка уза къилбаседьхара хиш юха лостадара «Союзводпроект» яхача институтера болххоша кийчаь перспективни карта. Цу тІара даха зерхьарга канавий такани вазарап экономически ГІолерин гомагара мехка къулбехьяруа доазонанка кхачалаца долух. ДІаоо йодача хана, проектан тІай ххоачашъяруа ГІелхьаьгІа вайлаь а ерригача дукхха ГІодола а эгтара докккагІдола Каракумски хин канал (хІанз — 840 километр) йоккхуча гаьна цхьа-тхъоьро мисел мара хетарг.дап.

Эгтара доккагІдола канаплаш Обь яхачеи цунах хьадетталлуеи хишкара доладенна Къулбехьяруа Сибарегіеи, Казахстана арепашка, Средни Азе хьсселенашка гІорда. ХІанз СССР Іилмай Академе 100 совгІа Іидма-тохкамг организацин массеех министерстоа и Сибарегіарча хиней халкъа боахама гІулаккхаеи пайда эцера проектан ухттаеп. Цу цхьан факто а цхьа-ъкох къилбаседьхара хиш къулбехьенгІахьа лостадара дерригдола балхаш мел дукха да. Уж балхаш хІанз лладоленнад. 1973 шера арадалынача СССР карташ тІа хІанзле а белгалдаьа Иртыш—Карагапда канал. Массара а цьога хиннача Казахстана индустриальни центре деиад, казахаш моаллара, «хьийг хий». 13 водохранилище хьаьв хиннача Иртышагара даькхача хьарсам чу гІолла 460 километр бІаьха инаь баьб цо. Из кхиметтел... урагІа а дахад. 22 насосни станце 420 метр лакха аЙлаьл. из. Днепр мисел долла хий арегвинен лоамашкеп гІолла чекхдаккхара нийсса ухл из.

Цхьабакъда цу мотгтиашта цхьа Днепр кІезнга да. Эзарап километраш — Обагара Каспийски фордага кхачалца — яьржа ма дадий аренапи яьсселаснап, хиген аьарюучугси хьожаш да 50 миллион гектар лалъта. Цудухьа Сибергіарча хиш къулбехьенгахьа лостадара керда вариантан леч проектировщикаша. Тоххама балъаш деш дагІ Катунеи Бекн —Обь хьалулйтачя хиш тІа. Хий дала мег дар Балхаш яхача Іама гоинаьа Іалача дакъаьча пайташтта, Проект отгаеш латт Оба кертера Иртышага кхачалца канал дакхара, тІакхха цо хица хьалулзаргда яр хьарсам а хІанз Карагапс кхачалца зода канал а.

Кхььйнъ этапнаеп чакхъяккха лерхІ балхий еррига комплекс. Хьалхара этап шера Сибаргіарча хьарсамашкара 25 кубически километр хий хьалостаде лаьрхІа я. Шолгіагіа арсло из объем тоовза алсамъяккха лерхІ локерча Иртыша чура хий дукхагІа хьвозара чотах е Юкъера Иртыш Лакхера Оба чура хий кхьасста канал а даькхха хьачуухаргдолап хьалдаьзара чотах. Цучу хий доагІаргда Камень-на-Оби е Бийск яхача городашта юхье хьалъе мегаш боагІа воднозаниашца чура. Цу цхьан ханна Кулундински аренашкеи Барабински лохаленеи хий дехкара накъьаргйолап магистральни транет а хуттаь канал. ХьоашалгІеи йиьлгІеи этапашка Оба чуречь ших цхьадола дакъа кхьа а Иртыша чу гІолла къудбехьа дахийта лерхІ.

Цхьаьмхоа ихьап проектагІа лаьрхІад Обагара Аральски Каспийски фордиЙ бассейпашка кхачалаца вай мекка этгара докхкагІдола канал дакъаьха. Тобольска яхьке Оба чурчеи махбехьарга цунах хьакхетча хьарсамашкарчеи — Тобола чурчеи Иртыша чурчеи хих искусственни форд хьабе лерхІ. Дахдача хьарсамашка ГІолла ухъазара хий кьудба-махьбузенгахьа гІоргІда. Юхъьашца цхьа болча станцеп новкъостаца 75— 80 метр лакха айдерга цо Оскски Волжски бассейнни хьарсамашта юкъерча юкъах чакхдаккхар духьа. Хіаьта цул тІехьагІа шеГІоргІда из Аральски фордага а дІаъо Каспийски фордага а кхачачалца. Шоралгеи кіоарралгеп дилларча СибаргІарча доккхийча хьарсамел эпашагІа хуртдап канал. Цо ьыттуз боаккхарггбо, эгтара хьалхарча арглашца, пропиленность, кьаьстта а пайдаеча оххалашца Іалальмате ИІаьхий болча Казахстане, сиххя дегІаЙнолаяра, керда городаша посклашеи чІоагІа шерьяра. Канало торо хулийтаръш цу мотгтгашка юртбоагІахама. производство дегІаЙолаяе. Лальтап лелаДечи йоккхийча аренапца хий дахийтарца цхьана кьоастагІурча СибаргІарча хишца Аральски Каспийски фордаш хьадиизара проблема а.

Кхьибседера кхиолла хиш къулбехьенгахьа лостадара проектап уттгеаи я «Союзводпроект» яха институти кхьйола организацеш.

Дальни Востокарча хих дизаЙна хьарсамех комплексно пайда эпера балхаш а да ишгта деш. Масала, Зея яхача хи тІа хІинъаьс а хьальеш латт 115 метр лакха плотина. Цо хьалулйтарба лоамара кІоарга Іам — ухъазаш хьалъеш латтача Зейски гидроэлектростанцена энерги гергйола хранилища. Хьалха Зея яхача хино, бІаьстан юкъеи аьлхи ГІьржа а уэаш, кІезига хьовзамаш даьдап. Плотина хьальйтъул тІехьагІа ГІьржа уча а хих лорадергда 300 эзар гектар льтташ.

Юрий ШЕБАЛИН,
(АПН).

ХЬАЙБАШТА—ТОЪАМ ХИЛЛАЛ ДОАКЪАР

Кіезига ииз тІабахийтац республика юрта болхамаш механизатораша Іан замалахь чусодаде доаттадергдола хьайбан тоъам долаш массе тайпа доакъаьрашца Іалашдара. Къьаьстта дика вІашгІехьбаьккха дІахьу доакъар Іалашдара болх Шелковской района юрта боахама къаьхьагмхоша. 10 июль тІакхоачаш планал а эдаЙнол а дукха духьагІа болпш 15 эзар тонн совгІа сенаж еллай цу районе. Іалашъяьв йол 18 эзар тонн я, е планагІа Іалашъе езачох 51 процент.

Дика толамаш доах доакъар Іалашдеча Надтеречни, Наурски районий боахамашка. Эшачох ахапел совгІа йол Іалашъяьв цу районашка а.

Сенаж кийчъяра планаши дехкараш тІеххоачашдьях Грозненски, Гудермесски, Сунженски районашкара боахамаша а.

Цуща цхьан доакъар Іалашдара дикка тІехьадусаш да Малгобески, Урус-Мартановски, Наурановски районий боахамаш. Йол Іалашъяра дикагІа йола ха чакхйолаш латт. Цхьабакъда цу районашка Іалашъяь йол хІанз а эшачох пхелагІа дакъа а яц.

Лоха я витаминни бацца хьоар дакккара балха темпаш Назрановски, Шалински, Урус-Мартановски районашкарга колхозашкеи совхозашкеи. ПланагІа кийчде дезачох дІьлагІа дакъа мара кийчдьаьш цу районашка из мальхера доакъар.

Доакъар Іалашдар — пачча-

9 ИЮЛЬ ТІАКХОАЧАШ РЕСПУБЛИКЕ ДОАКЪАР ІАЛАШДАРХ ЙОЛА
«СВОДКА
(План проценташа)

Районаш	йол	Іалашъяьв хьакор	сенаж
Ачхой-Мартановски	18	41	154
Веденски	7	—	121
Грозненски	29	48	133
Гудермесски	47	41	125
Малгобески	17	40	91
Надтеречни	52	—	176
Назрановски	11	25	95
Наурски	51	43	27
Ножай-Юртовски	8	—	46
Советски	3	—	—
Сунженски	17	29	187
Урус-Мартановски	24	24	99,3
Шалински	18	16	114
Шелковской	51	30	144
Республике гІолла:	32	36	115

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Хьайбай продукташ йоахилгеи кийчьелгеи алсамдаккхар духьа яьржача Ерриссоюзни социалистически яхьа юкъе а бахь, башхха дика толамаш ахахьа хьайбаГІа Ачхой-Мартановски района «Лермонтовски» совхоза фермай болхлой.

106 процент ххоачашъяьй пар паччахьалькенга дуьх дохкара ах шера план, шура йохкара план — 132 процент, фуэм йІадалара план — 146 процент.

Социалистически яхье хьалхе лелаю Арсанов Авалу бригадир волча № 2 йолча ницрий-товарни ферма коллективно. Кюьера лаьр-Іача дийнахьеи бийсанна Хіара Іаттагара йоаккха шура 9—11 килограмм хул, хІьаьта паччахьалькхеня ферма коллективно хІара деина дІаэлуш йоаь пхоъ 2500— 2600 килограммага тІаЙскоач. Цу ферма доярката юкъе шура яккхара массарел хьалха латт ер шу доладелча деаз карара кара Іалп йола Ше вымпел дІа ца хеташ хьайбаГІа Дибрирова Зура. Цо укх деношка ххоачашъяьй ший групперча доахкигара шура яккхара шера план. Хіара Іаттагара 2200 килограмм шура яккха яьина ше тІаийца социалистически дехкар августа беттa ххоачашде даГа я Зурь.

Хьайбай продукташ духхарГа яхара бьаржача кьовсамеи ншгта лаьха толамаш доахаш ба хьогехьа а шура яккхара шера планаш ххоачашъяьй бола № 3 йолча шуий-товарни ферма доярка Майрбекова Асма! а № 1 ферма фермера дояркз Арсаева Малижа.

— Цу тайпара толамаш а доахаш хьайбай боахамера гІулаккхаш тоодее тха вІашгІехьдьаьнад, — йоаь совхоза партком секретара Катаев Ибрисд, — эгтара хьалха доакъарш база чІоагІъяра фермашка къаьхьага таха материальнаи моральнаи гІойлеп елга оттадара, хІьаьта ишгтта царна юкъе шерра социалистически яхь вІашгІехьыккхарн бахьан доацп.

Карагіайшпача толамех ххоачам да бешг, дІаэло йодача хана кхы а дикагІа тоодее лерхІ оаха хьайбай боахамера гІулаккхап. ХІанз юккъера лаьрхІача дийнахьеи бийсанеи совхозо паччахьалькхеня дІаэлу шура 7 тонн совгІа я. Из тІакхеташ и хІара дийнахьа. Мадарра аьлча, йоах нов. Катаева тха тороиан и паччахьалькхеня массе тайпара хьайбай продукташ йохкара шера план хьалха толамца ххоачашъе.

М. РАДОВ.

Республика кхашка

Хьалча Іалама хьвлашка ялат чуэшап да республика юрта боахама къаьхьагмхой — каст-каста доГІап деях.

9 июль тІакхоачаГ ерригача республике 68 эзар гектара тІара ялат хьекха даьнна. Из дІадийначох 34 процент я. ХІаьта 55 эзар гектара тІара аьрдап, из хьекгачох 81 процент хул.

Наурски района боахамата дІадийначох 71 процент, Шелковской района боахамата 67 процент хьекхад.

Хьекха арданза дукха ялат улл Грозненски района боахамий кхашка: 5,5 эзар гектара тІа каСарах улл. Хьекхачох диьлагІа дока дакъа ардапза да Сунженски, Урус-Мартановски, Гудермесски районашка.

Дика хьувкъам чубаъь ялат хьекхача кхашкара Сунженски района колхозашца — хІара гектара тІара 31,1 центнер. Хіара гектара тІара 26,7 центнер йоаккх Ачхой-Мартановски района механизаторашца, Урус-Мартановски районе — 25,8 центнер.

Республика боахамий кхашка боккха хьуакъам ккебаьб.

Цуха фийг па бойтап нъ чубри лорабари керттера деккар да юрта къаьхьагмхой.

Хьажкіан дуген доацап фийг бола ялат чуэшарах йола

СВОДКА
проценташа

Районаш	ДІадийначох хьекхар	Хьекхачох чарбеф
Ачхой-Мартановски	21	88
Веденски		
Грозненски	39	66
Гудермесски	47	73
Малгобески	22	82
Надтеречни	44	96
Назрановски	2	79
Наурски	71	95
Ножай-Юртовски	39	100
Советски	—	—
Сунженски	19	76
Урус-Мартановски	19	75
Шалински	12	94
Шелковской	67	79
г. Грозный	35	100
Ерриге республике	34	81
1972 шера 10 июль тІакхоачаш хиннар	53	93
Колхозаш	36	82
Совхозий объединени	31	73
Скотопромна трест	28	85
«Консервпладоовощаа» объединени	12	100
«Чеччигушано» объединени	54	94
Сомий бешамий трест	23	100
Птицепромз трест	21	98

КХОАНА-МЕТАЛЛУРГА ДИ

БОЛАТ ЛОАЛАДЕРАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

Октябрьски революцие орден лаьчена «Красный молот» завода болат лоаладерапна уьх нйсларГа пятилетка кхоалагІа, хоадамбева шера шоай цІей—металлурга Дин кердача къаьхьагіана толамашца белгалдоаккх. Производства экономически эффективность лаккъяра КПСС XXIV съезда решеиеп кхоачаш а еш, болат лоаладеча цеха коллективно хиналп хьалха — 10 июне кхоачашъяьй болат лоаладара паччахьалькхеи план.

Ах шера эйданеГа лаьрхІачуэ совгІа лоаладап болат 712 тонни арахйша товарни продукци 280 эзари сома маьха я. Шиш шераи ах шераи планал совгІа арахйша болат — 1226 тонни товарни продукци 934 эзари сома маьха я.

ТІа мел кхийтача продукцех 95 процент яр духхьал къаьхьага оасарле лаккъяраш хьаннпай, шин шераи ах шерни къаьхьагама оасарле 13 процент лаккъенай. Химически мехкдахьтта машинапшъеиеп Министерства предприятей болат лоаладеча цехапкарчул лаккагІа я цу цеха коллективна къаьхьагама оасарле.

Уж толамаш даха болат лоаладерий вІашгІехьдьаьнад керда техникен технологии производстваца юкъекъаьхьарах. Хіара шера дуккагІа хуьдоала а деш кепатгап дола болат, цига чакх мел доаха балхаш механизированни лысаше чяхдоах.

Техникен технологии эгранккхара болх хІанз а дІахо хьош ба. Уьх гарггарча хана прессовани а еш полуавтоматически лысаше оатхалапта кепастаргйола установка вІашгІйола лаьрхІап цехе. Болх бе йолайолийгаргьа пиеыпроиод, кхьйола оборудовани.

Производства технически урсвень лаккъяраш согІга цеих боккха теркам тІабохийт болхлой къаьхьагам тоабара а. Уьказа вІашагІъехкай арахецага продукцега къежъа алапи телаш йола комплексни бригадап, но торо хилийтар къьхьеган бола болхлой кІезнгагІа а хулийтаи производственни залаеп толаме кхоачашъе, арахецца продукци духхагІа хилийтя.

Болат лоаладерапа къаьхьг ритмично, кхомбеп дІаухийт белани материалаиы, лаккъю кепатохча стипкай дикап. Цеха болхлой мастерийн экономически депар дика вІашгІехьдаккхарах хьанна хІама да из. Цар ІомаЙр материальни ресурбаи кхоир, Іилмаи лаьрхІа къаьхьагам вІашгІехьбаккхарга дисциплинеи яха, ишгта къьйола темаш.

ЦаГ массапена тІехьа, массава цхьаннена тІехьа яхача девизагІа къаьхьга болабелар цеха болххой. Эшпача электросварщикага рубильн гонаш бе а ехке обрубщикоша болат ІІенцеш новкъостал де дІаоттг, обрубщикаша а ишгта новкъостаи ду гІоп болча болх лошта. Хіьаьта цхьаболча сварщикаша, Сергей Сухни санпачар крановщикала цоллагІа професси Іомае лаьрхІал, молдагІча минуте возацачуна когаметта болх бергболап а, ишгта балха ха зе хьа йоаерГоаиай а.

Экономика Іомаиро болххлой мастерпйи рационализаторски уйлаш хьаьхлийтай. Хьалха ГІулдаккха электродий юхьнгаш дІаккхувсаш хиналле, хІьаьта хІанз уж юхьнгаш ишгатта а хотташ ерригаш а балха юкъекхуьх Къаьхьган кІезнгагІа дІаэлхйтара даи предложени елар 30—40 метр машинишкІаьх а бен музыш тІадоттара болх аттача баккха. Цу мероприятеша торо хиналйтар производства иодержкаш дохъе, цеха балха экономически хьокхамаш даккле.

Пхе беттa цеха коллективо арахецага продукцега дІабола мах лохбарах 42 эзар сом яхолеп, планал совгІа паччахьалькхеня бе пайда 33 эзар сом да.

Цеха техинко - экономически хьокхамаш тоодера новкъостал дир социалистически яхьа керда формаша юкъекхаьхьаро, социалистически яхье бабнпараша хІара лена доахача толамий учет делаеро, уж бригадашгеи болххошгеи дІадовзийтаро.

Цхьоалагіча ах шера яьча яхье итогашка хьежача къаьстта дика къалыйгаи Советски Союза Туркпап, мастера А. Д. Йодиса, мастераша Е. А. Арефьева, Р. М. Фанкуфйна, М. И. Зиброва, бригадираша И. В. Андреева, В. И. Резниченко, ишгта хьаббаяп керде латтача производственни участкаша.

Ишгта толаме къаьхьагІар смена мастера В. С. Гладченко а, болат лоаладерапа В. К. Ешапу, И. П. Буланев, М. У. Барахоев, Н. Я. Шнрюков, формовщика В. А. Кононенко, обрубщикаша Эмильханова, Садуаева, Октябрьски Революцие ордена кавалера А. Н. Арбузова, агрессивварщика И. Н. Шарудова, стропальщика Н. В. Иванова, ишгта къьбоаиаш.

Ах шера план ханал къьхьага кхоачаш а яь, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦПСС, БЛКСМ ЦК «1973 шера халкъ боахама план ханал хьалха кхоачашъяра промышленности, гІишлошъеча, транспорта болххлоиа ерригасонни социалистически яхь йоаржяхрах» бола сошам къоабелбеи хьал а хьаьв новй болат лоаладера низаш оарцагІадьхал укх нйслагІча пятилетка кхоалагІа, хоадамбева шера болат лоаладера паччахьалькхеи план 25 декабре кхоачашъе. Ишгта кооперировани поставкаш ерца пхи 15 декабре кхоачашъе, къаьхьагама оасарле 12 процепти производства рентабельносте а процентаи лаккъе. Болат лоаладерий дош яьнача да. Паччахьалькхеи ханал кхоачашъяра тІаийца социалистически дехкараш кхоачашъяра.

К. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» завода керттера экономист.

СУРТА ТІА: болат лоаладер В. Ешапу, смена мастер В. С. Гладченко, болат лоаладераш И. П. Буланев, М. У. Барахоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕЗАЧА ДЕННА...

Пятилетка кхоалагІча шера хьалхарча шин шера ца хиннача тайпара Іьлпар ййдениа къаьхьган ба Грозненски «Автоспецоборудование» завода болхлой. Цхьякхха бутт ІІабахийтабоп цар ухъ шера паччахьалькхеи планш тІанийца социалистически дехкараша тІехкхоачаш да деш. Цудухьа продукцена реализаци яра ах шера план 103,3 процент кхоачашъяьй завода коллективно. Планагіа лаьрхІачуэ совгІа цо мальхала, яьккхай 100 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Хіьаьта товарни продукци арахецара ялх бетта план 103,7 процент кхоачашъяьй, заданеГа лаьрхІачуэ совгІа арахийцай 109 эзар сома маьха товарни продукци, цу дакъое планал совгІа арахийца дарежни оборудовани 22 эзар сом мах болаш я. Къаьхьама оасарле лаккъяра заданп 4 процент тІехкхоачашъяьй завода болхлоша, хІьаьта соахха хьалхарча ах шера хинначуэ дуккха лаккагІа я из.

Завода дог аьле оал шига къьхьегап болча паха Дятчин Виктор Евдокимовича кугалдеча, литейни цеха коллективах. Из цхьа бахьан доацап дац. Цо болат лоаладерапа ган оатхалап кепастаргга хьежжа мара болх ІІабахи йинп ши механический сборочни цехий, ерригача завода коллектива. Цудухьа шолгіа тІалатта бехктокхаи дика кхетабу цеха болат лоаладерапа, формовщикаша. Шоай бехкагІа цхьа хьовзам хилийтар цар шоали оатхалап кийчьеча цехий коллективаи бала ха тІа. Массова а оттавьча графикагІа иу цехапта мел эша оатхалап ІІалаПнъю цар. Товарни продукци арахецара ах шера план 108,8 процент кхоачашъяьй литейни цеха коллективо. Ухх июль бетта чотах цо арахийцар эзараш сомий маьха продукци.

Заводерча духхагІйолча цехаша доагІачуэ дукхагІа ІІадаХийтад алани, йаьха болат лоаладерий дерриге техинко - экономически хьокхамаш дика да. Массеэк эзар сом алапе фонд а кхоьйп пар. 1975 шера къаьхьгама оасарле лаккъяра чотах болат лоала а деш шера арахецапа оатхалап боарам 600 тоннага кхачийта бе-заш бар уж. Хіьаьта хІанзлехьа цу боарамга кхьйап цеха коллективив. Юкъера лаьрхІача хІара бетта ца кепа а техе арахец 50 тонн болата оатхалап.

Заводна цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтача массазара ГІулахх а хинна ДІаэттад цу коллективе. ІІадахача юбилейни шера ворхІазза цехашта юкъерча яхье хьалхара моттиг яьккхар дикагІа хиларах цеха болххлой дог тийша ба шоашта завода карара кара тела. Ше байракхи хьалхара ахчан премни хьожаергхиларах. Из да дар матталлурга дезача денна кийчдьа къаьхьгама согІат.

— Шиг-шеГа хьалулаш дац уж къаьхьгама толамаш, дуи керттердар да шоай хьинар яхо ца деш цеха болххлоа къаьхьаг,— аьлар цеха начальника Виктор Евдокимовича. Уьх тІехьлъяра шерашка коллектива къаьхьгам дуккха дикагІа вІашгІехьбаьккхаб цеха кугалдхоша, партийни, профсоюзни организацеша. Социалистически яхьа кугалдела зградьаккха тоадьаь. Паччахьалькхеи ханал тІанийца социалистически дехкараши мишта кхоачашъу хьоаш денна тІехьоаьам доаттабу. Цехера болххой комиссия каст-каста йоаь шоашца яхь делаеча цехІ коллективо ший дехкараш мишта кхоачашдуу хьажка, хІьаьта цигара комисси ший аргІагІа литейни цеха йоагІа. Нагахь шишш хуше ноаьлла дІа-хоа коачаш ду яхье бабнпараша. Цудухьа балха тІа хьовзам цу хулаш ритмично дІаЙоаь цар болх.

Къаьхьгама оасарле, арахецага продукце дикап лаккъяра тІаерзаяь духхя мероприятеп чакхйоах цехе уьх тІехьхарга яхна. Июль бутт хьалхачуэ деношка ресторант а яь къоастагІур яра балхаш цудухьа балха тІа хьовзам цу хулаш ритмично дІаЙоаь цар болх.

Къаьхьгама оасарле, арахецага продукце дикап лаккъяра тІаерзаяь духхя мероприятеп чакхйоах цехе уьх тІехьхарга яхна. Июль бутт хьалхачуэ деношка ресторант а яь къоастагІур яра балхаш. Цудухьа балха тІа хьовзам цу хулаш ритмично дІаЙоаь цар болх.

Къаьхьгама оасарле, арахецага продукце дикап лаккъяра тІаерзаяь духхя мероприятеп чакхйоах цехе уьх тІехьхарга яхна. Июль бутт хьалхачуэ деношка ресторант а яь къоастагІур яра балхаш. Цудухьа балха тІа хьовзам цу хулаш ритмично дІаЙоаь цар болх.

Къаьхьгама оасарле, арахецага продукце дикап лаккъяра тІаерзаяь духхя мероприятеп чакхйоах цехе уьх тІехьхарга яхна. Июль бутт хьалхачуэ деношка ресторант а яь къоастагІур яра балхаш. Цудухьа балха тІа хьовзам цу хулаш ритмично дІаЙоаь цар болх.

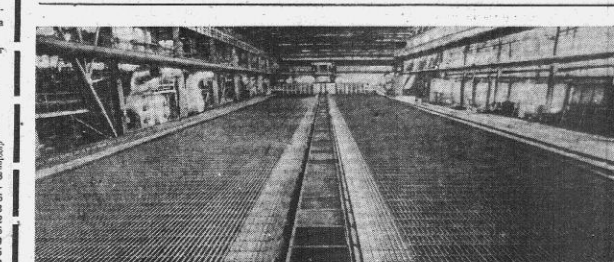

Челябински металлургически завода № 2 йолча сортопрокатни цеха продукцех промышленноста дуккхача доакъошка, ГІишлоош хьалъеча, юрта болхаме пайда эц.

4 эзар тоннал тІех металл ГДР, Венгре, Чехословаке, кхыча механкашка экспорте дола.

Цеке болх беш я Магдебургерча (ГДР) Эрнст Тельмана цІерагІча халкъа предприяте яь шй стан. «250» яха яьшка-сьарг бу стан болх беш йола цхьа шун ах шун да. Прокатчийнй коллективо цу лакха оасарле йоача агрегата цхьа бизза карабергзабир ханал хьалха, 14 бетта.

Пятилетка кхоалагІча, хоадамбева шера кхо эзар тоннал совгІа прокат яла ьынна тІаийца дехкар толаме кхоачашдеш да.

Дыъ шу совгІа ха я «250» яха сортопрокатни стан болх беш йола. Цун проектни яз, ханал хьалха кара а берзабаь, хІанз кхы а лакхбаьб.

ГДР-рчи оборудование говзача кулгатша бе кхьалъча денз болх дика а хьаьа а бу. Цехе этгара а духьагІа терказ тІабохийт продукци дика хилийтарах къаьхьгама оасарле лаккъяра. Уьх шера процессатта дІахо а автоматизаци яра хотах ешйка-сьарг бена «250» яхача стане 5 процент лаккъургьа къаьхьгама оасарле, хІьаьта «250» яха кагийча сортий стане — 5 процент.

СУРТА ТІА: «250» яхача сортопрокатни стане арматури прокат, ди я.

Б. Клипиницера сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
Зчіа оагІ. 14 июль, 1973 шу.

Цхьаккха а дицденнадац, цхьаккха а вицвеннаваш

Дlаихад шераш... Бакъда, бицлац-тахан а тlехь кlузача гlаьрхоша — фашистана вай Дальен тlаоттабе Iоткъам. Дага латт уж денош таханарча кхувш йоагlача тlехьенна яраз бахьан долаш майра, тоьг синош кхо па деш моастагlанта дувала лийтараша, хlама а тlехь дегlах сиарадий гаргаш йозхкачарна.

— Таханара сийрда вахар довзэргдац дlадахача шерий мах бе хоьш ца хилча, авлар самардийнаьх краеведчески музее ше кlамаьл деш Волгоградски областа Букановски юкъерча школа директора Лутков Иван Петровича. Фу бахьан дар цо из адар? Мишта ницбеннаб уьдала седла гlанара бахька хьаший? Цу хатташта цхьа жоп да — «Цхьаккха а дицденнадац, цхьаккха а вицвеннаваш».

...Из дар Сийлахь - Боккхача Дальен тlема шерашка. Ерригача фронте цlи хезар Нурадилов Ханпаший. Командование, политуправление берригача бlухошка кlайкхара деш араийхкар листонка. Цу тlа дар: «Кавказа воl, лоаман лаьчатта кокье лаьча, моастагlанта духьала латаш турпала веннаб. Цо вийнаб 920 фашист, 12 есарал возлавлаьнна».

Волгоградски областе да СССР Турпала кака. Цигтара бахькаб вай музее гулбеначарна.

Цхьа хlира дакъехкад хьаьнашна Дагестанерча Нурадилова цlерагlа юрта. Царна яйзаб Нурадилова цlерагlа совхоз, хlаьта Нурадилова цlерагlча школа дешархошца цар доттагlаг тесса-м духха ха я а. Хlаьз Х. Нурадилова каша гlа-на лаьтта дахьаш бахькаб уж. Музее парца ба Дагестанерча Нукома секретарь Умаров Висха, радилова цlерагlча совхоза партком юкъерча школа директор Адильсултанов Аййудин, комсомола райкома секретарь Ильясов Ума.

СССР Турпала Нарудилова Ханпаший каша тlара лаьтта ше хьашпаш красевческа музеи директора Кудусова аьлар:

— Новкъостий, тхо чlоагlа рьяза да шоаша, дег тlара баркал а оьа саха, сел гаьнара шо тхаьгира хьоашагlа даххарах. Оьш дена лаьтта вой таханара вахар, кхы а хозагlа хилийтара шиг са па ехьдеп летача Турпалхочу каша тlара да. Цох оьха доккха совгlат а йоарх!».

С. ДЖАМБУЛАТОВ.

СУРТА ТlА: Букановски юкъерча школа директор Лутков Иван СССР Турпалхочун Х. Нурадилова каша тlара лаьтта муьзе директора Кудусова Фатимага дlаълуш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

«Къахьегама-хоастам» яхача девизагlа

Чакхдоалаш латт юрташкара художественни самодеятельноста Ерригсоюзни хьажар. Нагахь сапи самодеятельни артисташ шоай говзал хьекха баьнна6але, кипон фотон дезарий самодеятельни художожникий творчества демонстрацион хlаиз дlайолалуш мара ни.

1972 шера Нохч-Гlалгlай халкъа творчеста Шийо художникий творчества республикански выставка йир. Цхьайола произведенеш йийар культура министерстве, хlаьта цхьацца йоаьл произведенеш дипломашни грамоташ деш белгал а яьхар.

Ухх дерзошка сентябрен октябрен бетташка хургlойча Ерригроссийски выставке экспонировать де яхьийтар юрташкарча художожникий дикагlйола произведенеш.

Царех дикагlйола балхан хьакъоаста а даь Ерригсоюзни выставке дохьийтаргда. Цярца цхьана ну выставке дохьийтаргда городерча художожникий дикагlйола балхан а.

— Маша, мичхьа хургlча Ерригсоюзни выставка, малагlча темана хетаьв хила еза произведенош, яха хаттарашт отта мег городашкарча художожникашта хьалхаяккх. Цу хьакъехьа туьра дувш 1973 шера ВЦСПС Президумой СССР Культура министерства Коллеген 30 марте баьча сопам тlа: «КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъеш йоаллача советски, болхлой классеи колхозни ахархоьшен айдепна къахьегама хьинар къаьстагlа, шераlа хьокхера, вйслагlча пятилетка кхоалагlча, хоадамбека шера социалистически яхьа доакъашкоп къахьегама — затуьнзан къаьлхьхкара, иштта художественни самодеятельни искусства идейно - художественни боярми массовости лакхъара СССР Художожникий Союзо Художества академеца цхьана 1974 шера марте Москверча Центральни выставочни заде «Къахьегама Сийлеа» вехаш дезинах Ерригсоюзни выставка чакйоакхайлаьн.

Къахьегамах, боллой классах, колхозни ахархоьх дикагlа балхан цьа дата ларбина дургlола премеш белгалъяьхьай:

хьалхара кхоь — хlараяр 500 сом;

шоллагlа пхьъ — хlараяр 300 сом;

кхоалагlа итта — хlараяр 200 сом;

Выставка болх бен йолча хана цхьалона дикагlйола балхан ийдергда. Цу дергача бакъдарша къаьгга хьагой ваьй паччахьалкхе но самодеятельни йюбразительни искусства дерггlа терхо елга.

А. ПЯТАШ,
Халкъа творчеста республикански Цlен методист.

«ТЕРЕК» ЛАКХАЛЕНАШКА КХОАЧАШ ЛАТТ

Цхьа бутт ха хьаьха «Терек» команда ловзара дукха рьяза бо-лашш бар футбол езараш. Из кхетаден а дар, хlама аьлча соахка зональни турнирах котало яьккха «Терек», кхойттаьлгlча моттиге хилар Iаткъаш дар. Цхьоалагlча лиге из дlачуьларах дахьа дог дай-нах хьогl?, аьле хеталора. Хlаьта соахка хинна состав а йолаш яр. Бакъда из шеко йоайир вай футболисташа. Цкъаза лаьI а дале тlакхха сихлуш, айлаш долача Тирка тарра ший «апара яьлар «Терек», кораблеч шуьнга ший «форма». Из бакъден, тешшаме ловзарца, цхьатарра шоозза котало яьккхар командас. Футбол езарашта биндургlаш — 7:0, 7:1 счет а йолаш «Терек» совле яьккха ши матч, Астрахански «Волгарана» ловзаш цо чухтех 4 бургlаш.

Котало яьккхар командлас ух деношка Махачкалерча «Динамо-ца» ловзаш а.

Къаьстта дувша лов цу матчах лаьца. Турнире моллагlча мотти яр ашна доашш чоагlа яра, са-къердам болаш, бlубенна доашш чекхйоьхьч ну шиг командас шоайла ловзаю массе матч.

Иштта хилар ух тlехьара матче а. Матч йолаеша хьалхарча секундашка ден шера деш дlадоздар-лар ловзар. Хетаргахьа, шоаш дlаболлалуше а сихча атакашца кхьметтел оборонее латтараш а юкъе а бакъна вай футболисташ тоlабе даьрхlадар фусамдашца.

Цlхьабакъхlа, парца хстар хайча сацна, бlарг тувла бала юкъ ца юташ юха контратака йора вай футболисташа. Цу цхьаннех иттаагlча минуте толам баьлар. Желябовске гаьнара хьайта бургаш хьа а лаьца ведда воагlача Михоевга дlаелар «Терека» капитана Якушкина. Хlаьта Михеевс «Динамо» наlаракха чутехар из —1:0.

Цlахьха шекбашначча динамовцаша цкъарчоех хьашшаца дlалар инициатива. Цу юкъз бургаш кхы а чутоха йиш йолаш бар Якушкин, Синько, Желябовский. Бакъда, бургаш наlаратта юхъеда тlехъюьлар.

Дукха ха ялалеъь юха атака йолайир фусамдалъа. Ницкъала дар «Терека» голкипера цу хана. Из дика ловзар бахьан долаш цкъа - шозза бургаш цу ца гоьдлуш бисар фусамдаь. Бакъда, вай защитникаш гlалат бовларца наlарий локерча сайн чу бургаш чутехар «Динамо» форварда Ваявске. Счет цхьатарра хилар. Цхьабакъда, дукха-м хиланзар.

Духьхьал цхьа минута ялалеъь мамогlа Якушкина чутехача бургаш тоха а «Терекан» оагlорахъх эсар ловзара «тараз».

Дlаха йодача хана иштта саькъердам болаш дlадахар ловзар, Бакъда, счет — 2:1 йолчар кхы хувтlалаьзар.

Лоацца ялча ух тlехьхарча йиъ мотчах шоай наlаракха кхоь мара хьачу а па тохийтар ткъо бургаш дlачутехай вай футболисташа. Вай команда дезларча мехкашца цо цхьана леладу гlулахкаш. Хlанз дунен тlара пхьъясна совгlа мохк бе цунцара Iилман болхашца хьалоэтаздеп. Цуз совгlа дунен тlара, цу тайпара тоххамаш деш долча дерригача мехкашца хан-хаиаъьа дlаьха ийю маьхха кхоккабалараех, ноноофарах Лаьттан магнитин полези йола дешнаш.

Иштиту ондо дакъа лоац дунен хлалъхьатта юкъерча Iилман организацеп балха юкъе. Ухх тlехьхарча шерашка этгара белгалгlа дола хlаьаш гучадьлинад «Интеркосмоса» Советага гlолла Советски Союзо, ГДР-о, Чехословаке, Польшо, Болгаре, Венгре, Румыне деча тоткамашкара, «Интеркосмоса» Iилман программа ву доагlа. Маьхха ххоккабалара, Лаьттан магнитофера, ионосфера, радиотелескопаш Iилман яржара тоткамаш делга.

«Интеркосмоса» Советага гlолла цхьана гlулахкаш делядеу институтера дlамагlа вола Iилман боахло В. Н. Ишков йоккхача баьнна телескопа маьхха перископ на хьежа систем яlаштlехьабоакхаш ва.

1973 шера 30 июне ХХ-ча бlаьшерене этгара яlалхагlа, 7 минутера хлоачаш, ха йоаьккхар Афроке Малх лацар зийра лаборатере боахлюша.

ТАСС фотохроника.

Таханиа хоанеи хургда

14 июль

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 11.00. «Хьона ленинец» яхача клуба литературни утренин «Дешь цьета — со Советски Союза гражданин ва». 11.00. Брака урожественни регистрах яр. 12.00. Балет бу ерригача аттракционаша. 17.00. «Даьхенна — доккха сий» яха чIей куьгда пионерт Победа уьйлагlга. 18.00. «Дунен политически орбитех яхача темах лекци куьгга. «Космос ша лаьара время». 19.00. Самодеятельни композитора Абозина творческа портрета хетаь, сайра. 19.15. Балет бу кинофильмий кинотеатро.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРАН САЛАIАРЕН ПАРК. 15.00. Ловзарий пионлаьа. Массовни ловзарна. викторинаш. 17.00. Музыкальне эстрада. Нохч-Гlалгlай АССР паччахьалкхен филармонин сценически оркестрий концерт. 19.00. Концерт. Эстрада, кинон, спортен мастерий эстрата. Программе ду «Спорт» яхача телевизионни передача доазъашлой. Дагорашца чIагlдаргда «Iту, погодий» яхача мультфильмий фрагменташ. 19.30. Кинодеторин «Советски общество ве делкъор брака, безам» яхача темах хетаьв декин.

ХИМИКИЙН КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Акхон воспитанаша. Сиха чаккар лелабу кlиненца яха утренник. 11.00. Мультфильмаш демонстрацин. 12.00. Спортлагlа шарца. 18.00. Массовни ва, хlарахь кхоллаяккх беседа куьгга. 20.00. Йагача музыкин халларийн сайре.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Пионерийн боледа аттракционаша. 11.00. «Турпалин боьнь ума утренник». 20.00. «Иьсазгlа интересни, машаннайъа тlрьа» спортэ яхача темех кино хьокхарда. 20.00. Балет бу ерригача сайре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ДIА. 17.00. «Сет, обществе, закон» яха кинолектора. 20.00. Халкъарий, спортэ яхача темех кинотеатр.

ПРОЛЕТАРСКАЯ ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДIА. 19.00. Беш хургда «Красный» яха кинотеатр.

15 июль

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Кинолекторий семинар. 10.00. Бохх бу «Молынок» яхача мультфильмий программа. 11.00. «Ширачу мултlаре да» яха кинофестиваль. 11.00. Бу массайотта ва трансляционаша. 11.00. «Цlаккха цlимкха ма ча» яхьа яха утренник. 12.00. «Ч. Чернихов — «Бай — Цlе сиха» ву яха книжка довзар. 12.00. «Современнин спортэ яхача самодеятельни творческий отчет ешт болча сайре.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРАН САЛАIАРЕН ПАРК. 15.00. Массовни ловзарна. Викторинаш. Концерт. 17.00. Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. Эстрада. Кино, спорта мастерий эстафета. Программе ГI «Артлекин» яхача телевизионни передачий доазъашлой, «Iту погодий» яхача мультфильмий заторан. 19.30. «Социалистически коммунизмин» яхача темах лекци. «Украина» яхьа «Из документальни фильм хьокхарда. 20.00. Балет бу массайотта ва оттаяьна.

ХИМИКИЙН КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Малкъоно 80 шо дизара хетаь утренник. 11.00. Бох бу «Гуси-лебеди» яхача мультфильмий демонстрацин. 12.00. «Ух Маяковский» яха литературни обзор.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. Бохх бу «Юный дешнех» яхьа утренник. 12.00. «Книжка — са доттагlа, яха литературни викторина. 19.00. «КПСС XXIV съезда Iилма-атеистически пропаганда декъаралъ» яхача темах лекци. курсаш. Техничеси спортэ яхача хьокхарда. 20.00. Кагирхой «алалара сайре. 20.00. — 20.00. Бохх бу машиналъахой спелеи музеи.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ДIА. 20.00. Бохх бу фильм телистий клубо. 17.30 — «Вай хlанара дунен тlара дынаш» яхача темах кинолекторза.

ПРОЛЕТАРСКАЯ ЦIЕРАГlА КУЛЬТУРА ДIА. Бохх бу «Оранеок» яхача кинотеатро. 13.00. Бохх бу ерригача аттракционаша. 16.00. РСДРП 5-ча съезда 70 шу дахара хетаьв кинофестиваль. «Тlьяьа доге» яха фильм ъьо-кхарда.

Доазол дехьара Лоацца

ЯХТА ТIА А ХАЯНА ДУНЕННА ГОБАКИХА

Шецин яхача польски портера гальюера наьска дата кийчлур да «Дар Шецина» яха парусни яхта. Моттиге бахача парусни спорт дуьхьа3ярий дечаг хьадаь из Атлантически. Тайжа-на, Индийски океанех чаьх а дальна, Добрая Надежда яха мыс юстара а йита, юха цlадоагlаргда. 13 бутт гаргга ха йоаьккхарга цо из ямиъ бецш.

* * *

ЛАТТА МОТТИГ — ЛОТЕРЕЙНИ БИЛЕТАХ

Мичча оттеерча автомобиль? Цу проблемо сакъувзаду дуьнен тlарча дуниъача йонкхийча городашка бакъна наьъа. Масала, Парижни, центральни майдашта «Iан хьалъяь гаражаш йоаллашехьа а, автомобилаш лоаттае моттигаш эшаш машиний дукха дай ба. Ший тайпарча лотерея тирам хилар дукха ха йоаццан французски столице. Цун билеташ цу сахьате малхала дьанна6.

Керттера цунах доакхар — итт шера автомобиль Двоттаяь лоаттаяре массазара моттиг.

* * *

ЙАЙХА ХЬАЯНА ЯЗЪЕ ЖАЛОБА

Гамбурга юкъъе дийнах делкъ1шга Ханс Бройера квартире чIеги бола а бан чубьлинад кхуй. Цу хаина города вокх мийнеге наха лекци ешаш хиннад из ше ух темагlа: «Квартирий чIегаш цо дохадейтаран цо йоахийтаран средствашш».

Ханс Бройер гамбургски полице начальник ше хинарах хаттар отт кхуй хьане подъезберга цо хlана.

* * *

«ЭЛЕКТРОННИ ПАСТОР»

Малбузеъкърча кинаэо тlе-тlа дуккагlа терхам тlабохийт хlинъярча техникана. Масала, дукхаха-ча английски кинезашка, пачхьалк дlоъка ашарш а лекъаш ду, цхьадоаца кинезашка далла гlулакх дъь дьанначу тlехьагlа хинофильмаш хьуьжу. Лондонски «Тайьмсъ тоам бир, дукха ха йоккъан цхьан пастора библи... телефоне чу гlолла дlадоьлийта вашттекъьдьанхкад ьинна. Абонете ялхха-цъьа доцу ава мара дезаш, масалан, нцьъа-ъоъ, нгlайlан, и. кх. дl. Компьютеро цу сахьате магнитни пленка тlа дlаязъь мегарlойла текст хьа а херже, команда ду-на дlевза. «Электронни пастор» эоп ду цу тайпарча 16 зоар хаттара.

(АПН).

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора вам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийн вахарен культурин отделей — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

ХIАРА ВИЪЛАГIВАР ДЕШАШ ВА

Японски оккупанташ тlаьбочча хана ший кхъьсаргма вахар дlадолладлъярх лийнар сона кхечена тlехьа хьакъехь корейски бокъдоче. Юртара Iовенан из гlирсаш хьалдеца болх бе. Гlирсиъь дас цун пхьарсий пхьидап чIоагlа йий а хьежа, кортера вахна когашка кхаччалца бlарг а теха, дезъа уьлача жlожка дlатlахьожавъь из. Лакхе тlа заклеяш уэтгаеча хана чIоагlагlа латталадъь ашна тlехьар лаьд цо цунна.

— Шоена дарба де саг ваш, — аьлар цо дlахо, тlакхха, цхьа доккха хlама долаш саний, корта тессар дагдоаздаш хинна а болх нийсбалар логлоалор, ер санна бола кагий пах латтача коанаlарашкахьа дlа а хьежа.

Из дагадехар сона, дукха ха йоаццан Iхьенъинерча цхьан школа директора токарни, сверлильна, шлифовальни станокаш, тайп-тайпара прибораш чу а оттаяь кийчъь мастерской сайга хьахьекхача. Пенцинца хьалдоахар кхерамазен техникех дуьнан долл плакаташ.

— Тха лаккерча классашкарча лешаркхоша практически занятеш ю уххаза, — аьлар директора. — Школе лешарна шоаш Iонадьяр металлах хlамаш еча цхьан заводе чIоагlау цар. Автолело Iомадара тlакхуьш да дукхха берша. Хlанз ухх сахьата тха тхоай машини яц, вуьдуъча заняташ йоалаларха автобазе ю-оозе. Школа яькха баьнна6ираша водительски праваш а ну. Царга а йиш я гаражашка механикала болх ян.

Квалифицирования болхлой а болаш боагlа производстве — шкодаш яьхараш.

1967 шера нйс шера политически дешар юкъе доалладаьчун тlеъьагlа хlара школе цун профилага тlежжа — мастерскеш лаборатореш ший кийчйнр.

Цу хана денз кхо милинон ах миллиони совгlа къона, дика кийчо ял специалист ахар производстве. 1971 шера мехка эгара хьалхара технически педагогически институт хьаййиллай хеллъа Корее. Хьалъа образовани деглаяра керда этап дlайолаленнай тухх дера дарель бегга. КНДР халкъа Лакхехьарча собране аргlанарча сесое мехка массанега а декхар а дъь итт цера деанца школе дахале бераште цхьан шера ах кхетам балари юкъедакхкарах долта закон тlенйъача хана.

Советски Эскаро японски доалах мохк мукъьабакхалелъа Кореерча цхьа тхьап дешара заведене къман кадраш кийчъяпар. Шоай къаман меттала къамаьл дайтаяр корейпанича, балха бина хала дар цаяьа, хlаьта промышленноста дукххача доакъошка пачча-хьалхъен учрежденъяа уж вlала ла дlа а эцацар.

Халкъа Iаьдап эттачул тlекъъагlа хьаьй процеднее шерра сеть, СССР-о КНДР-ена. новкъосташ даьд школаи хьалъе, оборудованеца уж кийчъе, хьехархойн преподавателийн кадраш кийчъ, кергда дешара пеесбеи оттале. Корея мукъьабакхоа шу доаллаяьъь а корейски меттала дахар дукхха советкси учебникаш.

1950 шераре, Корея мукъьабакхоа пхи шу дьаьнача хана городен юртен бакъахча шиъь ахи миллион совгlа наха йоазуъ - делшар па доалга дlадахкхар. Советски Союзон социалистически содружества яхьчъь мехкашен дlаъ хо новкъосташ дьъд корейски халкъа технически, медицински, юртбоазама муьзаш, ворхlа школа цун профилага бахийтар советски Iилмахойн специалисташ. Шар болх баьб Ким Ир Сена цlерагlча Паччахьалкхен университете, Вонсански юртбоазама-хlара институте, дешара кхыча заведенешка Цу цхьан хинна бlаьш корейски студенташан специалисташ теоретически практически кийчо ей химиъ Советски Союзе кхыча социалистически мехкийн заводашкен фабрикашкен.

Хlанз хlара вийлагlвар дешаш ва КНДР-е. Мукъабакхалелъа цхьъа пал лаккера дешара заведени яцар мехка. Хlанз цига я университет, 140 сонгlа институт, 50 сонгlа техникум. Шерра дlаъ-кхагlйола болат лоаллалеча заводе нижнерно - технически персонала кхъь дьахъьах цун лаьца заводской политически инстиъ-тут йистьелькхара.

Механара заводий, учреждений, предприятий кулгалдеча болхлоша шоай квалификации лаьхъо производствеца мукъа а бьаьна хlара пара бетта дешара курсашца.

Хlара шера дукхагlа хул халкъа Корея предприятешкен гlиппо-нешкен уха лакха образовани йолаш бола специалисташ.

Ф. ЛЕСКОВ,
АПН соб. корр.

СОМАЛИЙЧАША БАРКАЛ ЙОАХ

Полковника Абди Сугулле, Сомалийски Демократически Республика Къьлбаседа-Малбузеъкърча провинце - губернатора кабинете пенца ъьалхолаш сацъяр. Цар тlа яьхай 1971 шера Сомале Лакхехьарча тевоолъяш оцни совета президент Мохамед Сиад Барре Советски Союзе хиннача хlанара къьаьст-къьаьста моттигаш. Дерригача сурташа тlагlолла дъь цхьа боазуъ да «Дотгlлаи ялхха гlулакхаш делаларъь». Цу юхье истола тlа дада Iилман коммунизмах дола кинижкаш, В. И. Ленина произведенеш.

Сугулле хlанз а хиниъан вай мехка, цхьабакъда ванза па Iе лаьрхlа ва. Сомале граждашаца, яьлар полковника корреспондентаца ше къамаьл деш, дика дова къамаи социальни кортамукъъе яккхара тlаьлеяш хlкхча хlалкъашта СССР-о дешар дола новкъостал.

Сомалийчаша шерра белгалдъяккхар СССР хьаьа 50 шу дизар. Цу дийнах лагlадаьъ шо Сугулле, Харгейсе бахх-на дукха бьаькар цига бола бен болча-соагlа специалисташа вlашаттехача торжественни сайрене, Iалаьхьар Къьаьстъ-къердамен дег тlара Федзашен чакхъьалар-из. Моттигера Тьаьлий церагlа советски специалисташ СССР дерригача халкъан гlулакхаш делаларъь. Цу юхье истола тlа дада Iилман коммунизмах дола кинижкаш, В. И. Ленина произведенеш.

Сугулле хlанз а хиниъан вай мехка, цхьабакъда ванза па Iе лаьрхlа ва. Сомале граждашаца, яьлар полковника корреспондентаца ше къамаьл деш, дика дова къамаи социальни кортамукъъе яккхара тlаьлеяш хlкхча хlалкъашта СССР-о дешар дола новкъостал.

Сомале халкъа, яьлар Абди Сугулле, цlакхха а дицдуьрдал кортамукъъа япале гаьнна хьалхагlа а тlехьа Советски Союзо вежарий новкъостагlа шийга кулг кхоадар. Дунен шоллагlа тlом чакх ма баьллингге а Сомали ший мукъаргlа йола паччахьалкхе а йолаш хlинъйтара дола доне оттаяр СССР викалаша ВlашаттехIийттача Къмий Организице. Дlахорха итт шера, Итале «доал» тlадолаш мохх бола хана, СССР лъьхха къ-къар Сомале хьакъъеъа ООН-о оттаяь положенеш йиэза кохачайъ-ярга. Из дика дагадаларъь берригача сомалийнашта.' Цар чIоагlа хан бу экономика ерригача тlа оттаяне кваличфицированнинг кадраш кийчъеча хана Советски Союзо шийна йолча гlойлен духьа доаш шоай мехка дола новкъостача.

Полковника Сугулле дег тlара могабу шоай дукхха пайданен эшаш йола тlадахкаш деш бола советски нах— хьекархой, геологаш, дораш

И. КУЛИКОВ,
АПН корр.

Харгейса-Могадишо.

ХАТАР ХИЛИЙТАНЗАР

Тепловоза машиниста Геннадий Потемкинен цун гlонча Владимир Крючковен югаш Гроznый-Грозное Прохладне йодаш ца № 2334 йола международна маршрут.

Терек яхача станце шоллагlча наьъа тlа дlатlабоалаш Крючковен Потемкинан бlаргадайча хьалха дlайодаш латтанъ грузовой поезда цхьан вагона тура букса йоагаш латтлара. Шоай низ кхоачар дир цар йолаш латта состав соцlйра. Поезд соцаньуя тlехьагlа, хlара вагона сесь сов тlехьхарча шерашка этгара белгалгlа дола хlамаш гучадьлинад «Интеркосмоса» Советага гlолла Советски Союзе къьнагlа йолча геофизически учреждениеъ цаI. Масганена а доаваш а института Iилмахоита ионосфера физика, Маьхха физика, лаьттан магнетизма, космически яре, Арктика, Антарктика тахкара, радиотелескопаш яржара, дукхаха кхыча хlамай дакъъе Iилмахошта карlадьлинеи гучадьлинеи хlамаш. Институт йиллача дийнах денз дегlаниъда довзоа дезъарча мехкашца цо цхьана леладу гlулахкаш. Хlанз дунен тlара пхьясна совгlа мохк ба цунцара Iилман бухлашна хьалоэтаздеп. Цуз совгlа дунен тlара, цу тайпара тоххамаш деш долча дерригача мехкашца хан-хаиаъьа дlаьха ийю маьхха кхоккабалараех, ноноофарах Лаьттан магнитин полези йола денз.

Иштиту ондо дакъа лоац дунен хлалъхьатта юкъерча Iилман организацеп балха юкъе. Ухх тlехьхарча шерашка этгара белгалгlа дола хlамаш гучадьлинад «Интеркосмоса» Советага гlолла Советски Союзе, ГДР-о, Чехословаке, Польшо, Болгаре, Венгре, Румыне деча тоткамашкара, «Интеркосмоса» Iилман программа ву доагlа. Маьхха ххоккабалара, Лаьттан магнитофера, ионосфера, радиотелескопаш Iилман яржара тоткамаш делга.

«Интеркосмоса» Советага гlолла цхьана гlулахкаш делядеу институтера дlамагlа вола Iилман боахло В. Н. Ишков йоккхача баьнна телескопа маьхха перископ на хьежа систем яlаштlехьабоакхаш ва.

1973 шера 30 июне ХХ-ча бlаьшерене этгара яlалхагlа, 7 минутера хлоачаш, ха йоаьккхар Афроке Малх лацар зийра лаборатере боахлюша.

ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 июль

I ПРОГРАММА

9.00. — Передачай программа. 9.05 — Бесбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Керлаларан. 9.30 — Бесбола телевидени. Берашта. «Кlезам бола куьгга». 10.00 — Бесбола телевидени. Къонча исполнитель конкурс. 10.45 — Бесбола телевидени. Мультфильмай программа. 11.15 — Маликовски къьнъьаьъа поэтан. Маяковскей 80 шо дизарга. 12.00 — Художественни самодеятельноста кlел. фестивай концерт. 13.45 — Дlадахача шерий кинолеташ «Массельпромера Палеонтологически яха а «Шамилин горячка» яха а художественни фильмаш. 13.45— Iилманан культурин дом. кхий гlулакхаш. «Iадамн сагlа». 14.45— Бесбола телевидени. Идиналлзойн кlайнйи Сесбола. 15.00 — «Берштрург — теша халлар». Передача лаьъу ерга. Рессорна Канада. 16.00 — «Унигlиг!ноо». Iилманъьаьъа ерга программа. 16.30 — Цирка лаьмнаш. 17.15 — Телевизионнина къьаьъа ерга программа. Iилм ду «Труд да» газета политически обозревателя Жукова. 18.00 — Бесбола телевидени. Футболах йоза СССР-а чемпионат. Легиний цlерагlча Центральни стадионера передача. Кунцево. 20.00 — Бесбола телевидени. «13-гlанан» яха телевизионни миниатюрай театр. 21.00 — «Си». Информационни программа. 21.30 — Эстонски ГРЭС хьалхарниа Палеонтологически яха а «Шамилин горячка» яха а художественни фильмаш. 13.45— Iилманан культурин дом. кхий гlулакхаш. «Iадамн сагlа». 14.45— Бесбола телевидени. Идиналлзойн кlайнйи Сесбола. 15.00 — «Берштрург — теша халлар». Передача лаьъу ерга. Рессорна Канада. 16.00 — «Унигlиг!ноо». Iилманъьаьъа ерга программа. 17.15 — «Керлаларан. Передача лаьъу йолаш. сочо Сиирова. 18.00 — Керлаларан. 18.40 — Бесбола телевидени. Музыкаль ва. вlашттехlитар. Лучинск келнен. 18.35—Бесбола телевидени. «Киноминутка» бехкой куьгд. 19.35 — Искусства мастерей концерт. 21.30 — «Къ. Информационни программа. 21.30 — Спортивни программа. 23.00 — Керлаларан. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.00 — Берашта. «Бlаь доттагlа» яха телевизионни спектакль. 15.00 — Шоаша. кхаьаьх (гlалгlай меттала). 15.30 — «Завруть яха художественни фильм.

15 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Берашта йоаг Турбийнаш гимнастика. 9.20 — Керлаларан. 9.30 — Бесбола телевидени. Берашта. «Кlезам бола куьгга». 10.00 — Бесбола телевидени. Къонча исполнитель конкурс. 10.45 — Бесбола телевидени. Мультфильмай программа. 11.15 — Маликовски къьнъьаьъа поэтан. Маяковский 80 шо дизарга. 12.00 — Художественни самодеятельноста кlел. фестивай концерт. 13.45 — Дlадахача шерий кинолеташ «Массельпромера Палеонтологически яха а «Шамилин горячка» яха а художественни фильмаш. 13.15 — «Юнгара сагlа». 14.15 — СССР-а бесбола металлург министраша Лоьнзоза 60 шо дизарга. 14.30 — Металлургаша доза концерт. 15.00 — Бесбола телевидени. Футболах йоза СССР-а Чемпионат. 16.45 — Телевизионна къьнъьаьъа ерга песьмой йоза музыкальни программа. 17.15 — «Керлаларан. Передача лаьъу йолаш. сочо Сиирова. 18.00 — Керлаларан. 18.40 — Бесбола телевидени. Музыкаль ва. вlашттехlитар. Лучинск келнен. 18.35—Бесбола телевидени. «Киноминутка» бехкой куьгд. 19.35 — Искусства мастерей концерт. 21.30 — «Къ. Информационни программа. 21.30 — Спортивни программа. 23.00 — Керлаларан. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.15 — Дешархоьта. «Вай дай вай, ша масал дъь». 14.55 — Гимнчунаш. 14.35 — Дешаэхоьта. Гагарина тlехь. 15.00 — «Вайн цlи» яха художественни фильм. 16.40 — Гурбах (зеленый цветаль). 17.20 — «Доттагlа» яха киножурнал.

РАДИО

14 июль

6.30 — «Утренъа вахар» (поточий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Комсомол яха программа (эрсий меттала). 13.00 — «Бертий бий. сиин яхача песенаш. Сайдза ронда. пара дакъа (гlалгlай меттала). 13.30 —Нохч-Гlалгlай кlелш, шпарш, тал. хара яшарш (зеленый металл). 13.45— «Коммунизм тхьъьча КПСС.я куьгладара довзаран лакхбалар» яха бесседе (зеленый металл). 14.00 — «Цlе сийгаш» яха радиожурнал (гlалгlай меттала). 14.30 — «Тlагlдаргда, Гlалгlайче» яха радиожурнал (эрсий металл). 15.15 — Концерт (эрсий металл). 16.00 — «Кавказа туйре» яха радиожурнал.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллеи Грозни хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоашш, малхбоалехьара секунде 5—9 метр чIоагlа мух а хьекхаш ха хила а фагара температура республике гlолла 22—26, Грозне 24—26 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьашцайолча моттигашка юкъъ-юкъе догlа а делхаш, ди а къьжъаьш, бе-бева оагlорахъара секунде 3—7 метр чIоагlа мух а хьекхаш ха хилеи фагара температура бийсашка 12—17, денонка 25—30 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

БАЛХА ДIАЙИБУ

«Вторчермета» Нохч-Гlалгlай управленне БАЛХА ДIАЭЦ шофераш, газоэлектросварщикаш, электрослесарш.

«Вторчермета» управленн.

Газет арадуьл цинош-ен. ФОН. шоаттем дешнаш.

Сф05183. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 6201.